

CARRER 164

Octubre 2023 | www.favb.cat

FEDERACIÓ
D'ASSOCIACIONS
VEINALS
DE BARCELONA

favb

DOSSIER

Del verd al marró

La gestió de l'aigua a Barcelona
en temps de sequera

D'ENTRADA

Enquesta als regidors del nou Ajuntament

SUMARI

D'ENTRADA

- 2 **Enquesta: retrat dels regidors electes del nou Ajuntament**
Meritxell M. Pauné
- 5 **Arrenquen els nous Districtes**
Elia Herranz i Néstor Bogajo

CRÒNICA

- 6 **Cent dies del govern de Collboni**
Gemma Aguilera
- 7 **Restauració, un estiu d'explotació**
Oriol Lapeira
- 8 **La UB abandona durante 30 años el teatro de Llars Mundet**
M. Eugenia Ibáñez
- 9 **El veïnat, (de nou) en lluita pel parc de Joan Miró**
Álvaro Carretón
- 11 **Entrevista a José Mansilla, antropòleg**
Laura Aznar

OPINIÓ

- 12 **Editorial: Una sentència negacionista**
- 12 **L'acudit**
Alfonso Tamayo
- 13 **La cambra fosca en positiu**
- 15 **Opinió: Marxa enrere al 30% d'habitatge protegit**
Jaume Artigues

DOSSIER:
DEL VERD AL MARRÓ

- 16 **La gestió de l'aigua a Barcelona**
Dante Maschio, Quim Pérez i Jordi Fortuny
- 18 **Sequera i canvi climàtic**
Dídac Navarro i Laia Serra
- 19 **Repensar el model de verd urbà**
Cristina Palomar
- 20 **Els grans malbaratadors hídrics**
Eloi Latorre
- 21 **Una gestió de l'aigua privada i opaca**
Mònica Guiteras i Aura Vidal
- 22 **Què volem dels rius de Barcelona?**
Laia Serra i Dídac Navarro
- 23 **L'aigua, patrimoni dels barris**
Eric Moner

CARRERS

- 24 **La importància de Salvador Seguí, el Noi del Sucre**
Marc Font
- 26 **La Barcelona de Pedro Balañá**
Maria Favà
- 27 **Música en viu i en precari**
Anaïs Barnolas
- 28 **Un parc oblidat al peu de Collserola**
Marc Villoro
- 29 **Habitacions múltiples: Entrevista a Cinthya Maldonado**
Jesús Martínez
- 30 **Cultura: novel·la, assaig i relat**
Ignasi Franch
- 31 **La Favb informa: Reconversió del model turístic**
- 31 **El cor robat: entrevista a Camilo Ramos, president de la Favb**
Catherina Azón
- 32 **La contra: entrevista a Xavier Basiana, arquitecte**
David Garcia Mateu

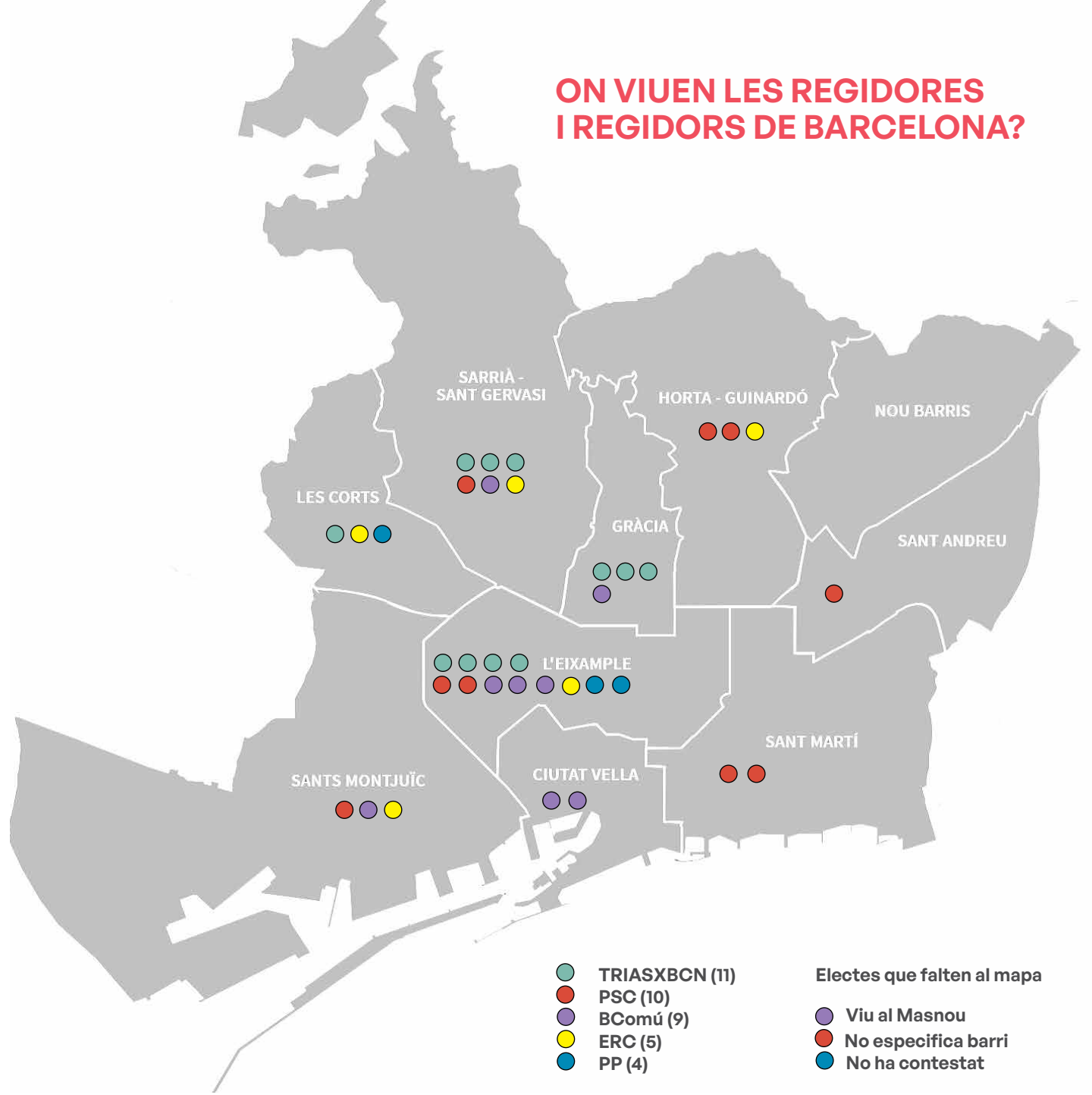
Els 41 regidors i regidores electes el 17 de juny, dia del ple d'investidura. MARIONA GIL I LAURA GUERRERO-AJUNTAMENT DE BARCELONA

Cinquantí, jurista, sense mútua i amb cotxe: retrat robot dels nous electes

Barcelona té nous representats des del juny, quan el ple va fer entrar en el càrrec els 41 electes sorgits de les eleccions municipals. Pertanyen a sis partits -un a govern i cinc a l'oposició- i cap grup no té majoria. Però com són sociològicament? Són joves o grans? Veterans o novells? A quin barri viuen? Són usuaris de la sanitat i l'educació pública o privada? Més enllà de la tafaneria, el seu perfil influeix en el desenvolupament del mandat, ja sigui a l'hora d'empatitzar amb la ciutadania i prioritzar polítiques com per arribar a enteses i pactes

ON VIUEN LES REGIDORES I REGIDORS DE BARCELONA?

MERITXELL M. PAUNÉ

Carrer reedita un quadrienni més la seva enquesta sociològica als regidors de l'Ajuntament de Barcelona. Ha lliurat un qüestionari idèntic als electes en què els demana una vintena de detalls de la seva vida quotidiana i personal, amb el compromís d'anonimat en la publicació dels resultats. És a dir, aglutina totes les dades per extreure'n una lectura col·lectiva. No obstant, moltes de les informacions són de domini públic i s'han publicat de forma personalitzada en mitjans de comunicació, en formar part de les declaracions de béns i d'interessos que han d'entregar obligatòriament tots els electes a l'Ajuntament per a la seva publicació al portal de transparència municipal.

La majoria dels regidors i regidores només van a la sanitat pública, prescindeixen de casa d'estiueig i tenen automòbil

Hi ha 13 juristes, sis politòlegs, quatre llicenciats en ciències, tres sanitaris, dos 'profes', dues psicòlogues i dos economistes

Els dos regidors de Vox han estat exclosos de la mostra com a cordó sanitari simbòlic -una decisió editorial no atribuïble a qui signa aquest article-. De la resta de regidors i regidores, només una ha declinat participar en l'estudi, la popular Àngels Esteller. Les dades a continuació, per tant, són el reflex de les 38 respostes obtingudes. Una d'elles, val a dir, correspon a una dona, Rosa Alarcón (PSC), que va renunciar al càrrec per motius de salut i que ha estat substituïda recentment per un home, Xavier Marcè.

Retrat robot

Si un programa d'Intel·ligència Artificial fusionés les biografies dels nous regidors per formar-ne un de sol, obtindríem un electe amb alguns trets molt definits. Seria un home de 51 anys amb formació en Dret, 14 anys d'experiència política, sense mútua ni segona residència i amb cotxe. Aquests sis paràmetres són clars, perquè al ple hi ha 19 dones enfront de 22 homes, l'any de naixement mig és el 1972, fins a 13 dels 38 enquestats són advocats o juristes, van iniciar-se en política de mitjana el 2009 en temps de crisi i molt majoritàriament usen només la sanitat pública (24 de 38), prescindeixen de cases d'estiueig (29 de 38) i declaren algun automòbil en propietat (22 de 38).

Els casos més allunyats del retrat robot també tenen interès. Hi ha dos regidors que tenen més de 70 anys -un d'ERC i un de Junts- i cinc que encara no han complert els 40. El grup més nombrós són els 15 que en tenen cinquanta-i-tants. L'ofici que tenien abans de dedicar-se a la política encaixa molt amb la categoria que la veu popular anomena *professional liberal*: tretze juristes -dels quals set del PSC-, sis politòlegs, quatre llicenciats en ciències, tres sanitaris, dos professors,

COMPOSICIÓ POLÍTICA DEL NOU PLENARI

Per als lectors més despistats, recordem quins partits formen el nou ple de l'Ajuntament de Barcelona i amb quin pes. Les urnes del 28 de maig van atorgar 11 regidors a Junts, que es presentava sota la marca electoral Trias per BCN per remarcar el retorn com a cap de llista de l'exalcalde Xavier Trias. El PSC liderat per Jaume Collboni va quedar segon amb 10 representants, però el dia de la investidura va poder desbancar la llista guanyadora gràcies al suport a darrera hora de Barcelona en Comú i PP. De moment governen la ciutat en solitari. La candidatura de l'exalcaldessa Ada Colau va quedar en tercer lloc, amb nou regidors, un menys que el passat mandat. La quarta plaça va ser per a l'ERC d'Ernest Maragall amb cinc seients, la meitat dels que tenia. El PP va doblar electes, de dos a quatre, en menjar-se gran part de l'espai que ocupaven Ciutadans i Valents. Finalment, el partit ultradretà Vox va aconseguir entrar per primera vegada al Consistori i hi té dos seients, però l'aritmètica i els vetos de la majoria de partits els deixen sense massa possibilitats de decantar votacions.

dues psicòlogues, dos economistes... Però quan concreten on treballaven abans de fer el salt a la política, afloren molts llocs de feina del sector públic (15) i del tercer sector -set, dels quals tres a UGT-. Només n'hi ha 15 que es guanyaven les garrofes a l'empresa privada.

Experiència en política

La veterania política és alta, en general, tot i que hi ha uns quants casos de difícil interpretació. L'experiència treballant al propi partit o com a alt funcionari compten com a anys dedicats a la política? És opinable. En tot cas, un nombre prou elevat (14) van entrar en política fa dos mandats, és a dir, en els anys més intensos del procés sobiranista. Només hi ha un *independent* que hagi fet el salt aquesta darrera campanya i un altre que va accedir a

SEGUEIX A LA PÀGINA 4 →

Quinze es guanyaven la vida al sector públic i set al tercer sector abans de dedicar-se a la política; només quinze venien de l'empresa privada

Un nombre prou elevat (14) va entrar en política fa dos mandats, és a dir, en els anys més intensos del procés sobiranista

La comitiva de regidors i regidores de l'Ajuntament de Barcelona es dirigeix al Palau de la Generalitat de Catalunya després de la cerimònia d'investidura, el 17 de juny. A la plaça de Sant Jaume s'hi van concentrar uns pocs centenars de persones. MARIONA GIL I LAURA GUERRERO-AJUNTAMENT DE BARCELONA

→ VE DE LA PÀGINA 3

la institució el passat mandat. A l'altre extrem, quatre persones acumulen més de 20 anys en política, tres porten unes tres dècades i dos superen els 40 anys de servei públic.

On viuen

El barri de residència és una de les característiques en les que més es fixa l'electorat i per això sol aflorar en campanya d'on és el candidat. Però la llista sencera són figures d'un altre paner. I, posats tots en un mapa, és ben visible que els representants dels barcelonins prefereixen el centre de la ciutat i l'Upper Diagonal per a empadronar-se: 12 a l'Eixample, sis a Sarrrià-Sant Gervasi i tres a les Corts. Majoria al ple. La resta estan escampats per Gràcia (4), Sants-Montjuïc (3), Horta-Guinardó (3), Sant Martí (2) i Ciutat Vella (2). Cap dels 38 enquestats viu a Nou Barris.

En canvi hi ha altres elements destacats, com el tipus d'habitatge, en què hi

ha pràcticament empat. Vint electes viuen de lloguer, mentre que 19 resideixen en immobles de propietat. Sis d'aquests especifiquen que encara en paguen la hipoteca. Els altres set regidors manifesten que casa seva és propietat d'un familiar o de la parella, mentre que un vuitè no ha respost.

La mida del pis i el número de persones que hi conviu és també molt heterogeni: 12 diuen que el seu pis fa menys de 80 m², 17 tenen llars de 80 a 100 m² i 10 disposen de més de 100 m². Però està clar que no suposa la mateixa realitat un pis gran unipersonal que per a una família extensa. En aquest sentit, hi ha un sol regidor que visqui sol. És l'alcalde, que així ho ha manifestat públicament en diverses ocasions. Fins a 16 comparteixen casa seva amb una altra persona, normalment la parella. En sis casos la llar la formen tres persones, en 10 més són quatre integrants i en els últims tres viuen a casa cinc o sis persones -família o companys de pis-. L'habitatge més dens és el d'una parella amb dos fills petits en 60 m² (BComú), mentre que el de més amplitud és el d'una parella sènior amb 200 m² un cop s'han emancipat els descendents (Junts).

De segones residències només en consten nou. Dues són al Pirineu i dues a la Costa Brava. La resta són a la Garrotxa, a les Garrigues, al Maresme, a la Franja i a l'illa de Menorca.

Públic o privat?

Pel que fa a l'Estat del Benestar, les mútues de salut no triomfen gaire entre els electes segons les respostes entregades. En tenen 13 dels 38 -tots a Junts, PSC i PP-, dels quals nou combinen la pòlissa amb l'ambulatori que els pertoca. I la sanitat privada 100%, és a dir, visites a granel a especialistes, és un recurs que fan servir quatre regidors. Només dues persones -una del PSC i l'altra del PP- reconeixen que no van mai al CAP.

Pel que fa a l'educació, l'enquesta pregunta pel tipus de centre que han escollit per als fills o filles, donat que la formació rebuda pels electes usualment no ha estat decisió seva sinó dels seus progenitors. En aquest camp hi ha també un empat tècnic: 10 han confiat en l'escola pública i 11 en la concertada, mentre que quatre han combinat les dues. Un electe ha apostat pels tres tipus, un altre ha triat centres privats i concertats i un ha preferit no dir-ho. Finalment, i no és una qüestió menor, hi ha 10 dels 41 regidors del plenari de Barcelona que no tenen fills. És a dir, una quarta part parla d'oïdes quan es debat sobre conciliació. Pel que fa a les universitats -amb gran presència a la capital catalana-, nou han matriculat els fills a la pública i set a una combinació de facultats públiques i privades. Només consten un cas de centre privat i un cas d'estudis d'FP.

Com es mouen

Pel que fa a la mobilitat, s'ha preguntat als electes si tenen cotxe, moto o bicicleta i com són els seus desplaçaments diaris. Als garatges dels regidors de Barcelona presumptament hi hauria almenys 22 automòbils, 16 bicicletes i vuit motos, tot i que la darrera xifra té una mica de trampa perquè hi ha un regidor -Daniel Sirera (PP)- que és un declarat col·leccionista de vehicles d'època i té tres motocicletes. A banda, un altre regidor -del PSC- afirma que lloga scooters elèctriques de tant en tant. Posats a fer lectures polítiques, destaca que cap ni un dels regidors de Barcelona en Comú té moto. Gairebé la mateixa situació que a Junts, on només hi ha una persona motorista, però amb el vehicle compartit. En canvi, al grup d'ERC no hi hauria cap bicicleta. Pel que fa a vehicles endollables, consten un sol cotxe híbrid i una única moto elèctrica.

D'altra banda, a jutjar pels percentatges d'ús del vehicle privat, el transport

públic i els trajectes a peu, és improbable que l'electorat topi amb un electe al metro o a l'autobús. La meitat (19 de 38) assignen al transport públic un ús inferior al 50%. De fet, tres -dos del PSC i un de Junts- no l'usen mai, tot i que principalment es deu a raons de seguretat. Dotze electes declaren un ús d'entre el 50% i el 75% i només quatre superen els tres quarts.

Finalment, l'enquesta pregunta als electes si són socis d'entitats i subscriptors de publicacions periòdiques. La majoria tenen dos o tres carnets, per exemple d'associacions de veïns, del seu partit o d'organitzacions no governamentals (ONG). Destaca una regidora de Junts que en té vuit i un president de grup municipal que en té una dotzena. Pel que fa a les seves contribucions a la sostenibilitat del periodisme: n'hi ha 10 que no tenen cap subscripció, 14 que sí i quatre abonats a webs o revistes. Un de sol -de BComú- està subscript a *Carrer* i podrà llegir còmodament des de casa aquest article en versió impresa.

ABSÈNCIA D'UNA REGIDORA I D'UN GRUP MUNICIPAL

Carrer ha realitzat l'enquesta que ha servit de base per elaborar aquest article a 39 dels 41 regidors i regidores de l'Ajuntament de Barcelona, prenent la decisió de no enviar-la als representats de Vox per no normalitzar la seva presència a les institucions, que considerem nociva pel seu discurs obertament racista, masclista, homòfob i antidemocràtic. Per contra, la regidora Àngels Esteller, del PP, ha declinat contestar-la. L'EQUIP DE CARRER

Les mútues de salut no triomfen gaire: només dues persones, una del PSC i l'altra del PP, reconeixen que no van mai al CAP

La meitat dels enquestats -19 de 38- assignen al transport públic un ús inferior al 50%; només quatre electes superen el 75%

Arrenquen els nous districtes amb claca de la ultradreta i pessimisme del moviment veïnal

‘Carrer’ copsa les primeres sensacions de l’activisme veïnal després dels consells constitutius de tràmit, celebrats al setembre en el context d’un govern en minoria que, un mandat més, difícilment abordarà la descentralització municipal

Consell plenari de Nou Barris, constituït el 13 de setembre. JOAN LINUX

ELIA HERRANZ I NÉSTOR BOGAJO

Es van constituir els 10 districtes de Barcelona es van constituir els dies 12, 13 i 14 de setembre, tres mesos i mig després de les eleccions municipals del 28 de maig, i dos mesos i mig després d’aprovar-se el cartipàs municipal, que va designar les regidores i regidors que estaran al capdavant d’aquests àmbits territorials els pròxims quatre anys. També es van nomenar els consellers i conselleres, que varien en nombre en funció de la població de cada districte -amb una forquilla que va dels 82.154 habitants de les Corts als 268.824 a l’Eixample [veure el quadre]-, i que es van repartir en funció del nombre de vots obtinguts pels partits.

En els consells plenaris del setembre, els nous consellers i conselleres van prendre possessió dels càrrecs, es va nomenar el president o la presidenta del plenari, i la regidora o el regidor de torn va fer una declaració d’intencions per al mandat 2023-2027. La novetat d’aquest any ha estat l’entrada a l’Ajuntament i, per tant, al territori, d’un partit d’extrema dreta (Vox), que tindrà un conseller a tots els districtes de la ciutat menys a

Ciutat Vella, a l’Eixample i a Gràcia. A Nou Barris, de fet, en tindrà dos.

Malgrat la seva poca representació política real -només té vuit dels 190 consellers de districte que hi ha a Barcelona-, l’ultradreta va omplir d’acòlits els plenaris. Un avís que tenen la intenció de jugar la carta dels barris. La resta de públic assistent -que en general va omplir les sales- eren militants dels partits, familiars dels càrrecs electes i els cada cop menys

incombustibles activistes veïnals. També hi van fer acte de presència grups antifeixistes per boicotejar els parlaments dels consellers d’extrema dreta a Nou Barris, Sant Martí i Sants-Montjuïc. En aquest últim districte, membres de la plataforma Stop Tanatori es van manifestar per recordar que segueixen en contra d’aquest equipament que ha començat a funcionar a l’estiu al carrer de Viriat, a Sants.

Un mandat que “no pinta bé”

El moviment veïnal es mostra preocupat per la solitud monocolor de l’actual govern municipal i dubta de la capacitat dels nous equips d’atendre els neguits dels barris. A tall d’exemple, David Escudé -que el passat mandat no va tenir gaire bona relació amb els veïns com a regidor de Sant Martí- estarà ara al capdavant de dos districtes -les Corts i Sant Martí-. A Nou Barris, després de la dimissió per motius de salut de la regidora Rosa Alarcón -que havia de ser la regidora del districte-, repetirà el polèmic Xavier Marcé. La crispació i les posicions antagòniques que es van albirar en alguns consells constitutius, com ara el de Ciutat Vella -en què un conseller de Barcelona en Comú va dimitir abans d’acceptar el càrrec-, fan pensar a molts activistes que el mandat “no pinta bé”.

A Horta-Guinardó, va prendre possessió com a regidor de districte un vell conegut del moviment veïnal, Lluís Rabell, que es va presentar com a indepen-

El moviment veïnal dubta de la capacitat del nou equip de govern municipal -de moment, en minoria- d’atendre els neguits dels barris

NOVA COMPOSICIÓ DELS PLENARIS

Nombre de consellers que corresponen per població a cada districte, repartits entre els grups municipals segons els resultats de les eleccions del 28 de maig.

Districte i població	Consellers	Junts	PSC	BComú	ERC	PP	Vox
Ciutat Vella (106.446)	17	3	5	6	2	1	0
L’Eixample (268.824)	23	8	4	6	3	2	0
Sants-Montjuïc (185.963)	19	4	5	5	3	1	1
Les Corts (82.154)	15	6	3	2	1	2	1
Sarrià-S. Gervasi (149.804)	19	10	2	2	1	3	1
Gràcia (122.928)	17	6	3	5	2	1	0
Horta-Guinardó (175.550)	19	4	5	4	3	2	1
Nou Barris (174.215)	19	2	7	4	2	2	2
Sant Andreu (151.799)	19	3	5	5	3	2	1
Sant Martí (242.752)	23	5	6	6	3	2	1

Font: Ajuntament de Barcelona, amb dades de població del 2023.

Maragall, nomenat president del consell plenari de Sant Andreu, el passat 12 de setembre. SANTI SERRA

dent a les llistes del PSC. Vinculat històricament a l’AV de l’Esquerra de l’Eixample i president de la Favb durant tres anys -va deixar el càrrec per fer el salt a la política, llavors a Catalunya Sí que es Pot-, se’l veu amb reticències. També s’encarregarà del Pla de Barris. Un altre vell conegut, Ernest Maragall (ERC), ocuparà la presidència del districte de Sant Andreu, un territori que coneix bé, ja que durant uns anys en va ser el regidor.

Reunions pendents

Amb els consells de districte constituïts, toca posar fil a l’agulla. Un bon grapat d’associacions veïnals tenen demanades reunions des d’abans de l’estiu per tractar temes pendents i encallats, alguns dels quals van sortir als plens d’investidura: la pacificació del carrer del Consell de Cent, els problemes d’habitatge i desigualtats, els equipaments, la gestió de l’espai públic, el futur de Can Raventós... El retard en la constitució dels districtes, la sobrecàrrega de responsabilitats dels regidors i la falta d’experiència de molts consellers que s’estrenen, sumat a un context polític que mira de reüll els pactes entre partits més enllà de Barcelona i Catalunya, genera pessimisme pel que fa a la qualitat de la política a les institucions més properes als ciutadans. Dependrà, i molt, de la capacitat de l’organització veïnal d’insistir -i resistir- davant d’un Ajuntament descomunal que, d’una banda, tira com una màquina tècnica imparable, i de l’altra, té un funcionament polític desconegut i llunyà per a la majoria de la població.

* Aquest article s’ha redactat amb informació d’activistes de les associacions: Xarxa Veïnal del Raval, l’Esquerra de l’Eixample, Hostafrancs, les Corts, Sarrià, la Vila de Gràcia, Horta, el Verdum, Sant Andreu de Palomar i el Poblenou.

Un cambrer atenent terrasses el passat mes de setembre a Barcelona. RRENOMFOTO

Restauració, un estiu d'exploatació laboral

Jornades excessives, manca de descans durant la setmana, no cobrament dels festius ni dels plusos per nocturnitat... Treballadors i sindicats coincideixen que el conveni d'hostaleria és, amb poques excepcions, paper mullat

ORIOL LAPEIRA

Festes de Gràcia. Concerts, bullici, oci, gaudi. Milers de turistes s'arreguen a la Vila i es barregen amb barcelonins, disposats a buidar les seves butxaques de diners i a evadir-se durant algunes nits xafogoses d'estiu. A l'altra banda dels taulells, però, ni rastre d'hedonisme. Els assalariats que omplen les panxes dels visitants no celebren res. "Vaig treballar del 14 al 24 d'agost sense tenir ni un sol dia de descans entre mig", explica l'Ana, empleada d'un negoci gracienc de la restauració. Segons relata, algunes de les seves companyes feien el torn de tarda i plegaven a les tres de la matinada. Molts cops no es respectaven les dotze hores mínimes de descans entre jornades i les treballadores s'havien de coordinar entre elles per garantir-ne el compliment.

Lluny de ser una excepció, les males condicions laborals dins de l'hostaleria i la restauració a Barcelona -una esfera econòmica capdavantera a la ciutat i per la qual l'Ajuntament encara aposta malgrat el sotrac de la pandèmia- són gairebé sistèmiques. A l'estiu, amb l'arribada de milions de turistes a la capital catalana, l'activitat del sector s'intensifica i estreny

encara més els treballadors. Aquests greuges provoquen que cada cop hi hagi menys gent disposada a treballar en el sector. Només ho fan les capes més precaritzades: els joves i les persones migrants.

"La gent busca altres sectors més atractius on es respectin molt més les condicions laborals i on es pugui treballar per viure, no pas viure per treballar", assegura Paco Galván, responsable d'Hostaleria i Turisme de CCOO Catalunya. "Molts professionals amb experiència es jubilen i no hi ha relleu generacional. No s'ocupen tots els llocs de feina nous que s'ofereixen, ateses les males condicions que dona el sector, en un context en què els preus i el nivell de vida s'encareixen", afegeix el sindicalista. Excessos de jornada, manca de descansos durant la setmana, no cobrament dels festius, incompliments en el pagament de plusos per nocturnitat... El conveni és paper mullat i "gairebé mai", segons Galván, es respecta.

"És molt comú signar contractes de mitja jornada i que acabis fent 40 hores, cobrant-ne la resta en negre. O que en facis més de deu al dia i en cobris la meitat. Al final, els 11,50 euros l'hora que s'haurien de pagar per conveni a un cambrer es queden en molt menys si es divideix el sou pel temps real treballat", denuncia Galván. A més, avisa que algunes vegades

els assalariats accedeixen a aquests llocs de treball enganyats per l'empresa, que ofereix en un inici unes condicions a l'entrevista de feina que després no es respecten: "En alguns casos, quan els aspirants pregunten els seus drets i condicions durant el procés de selecció, deixen d'interessar a l'empresari".

Fins i tot en restaurants de renom

Els incompliments del conveni i la legalitat passen a negocis de tot tipus, des d'empreses petites sense sindicació fins a establiments que compten amb grans plantilles i delegats sindicals. És el cas de negocis històrics de Ciutat Vella, com ara una prestigiosa arrosseria de la zona del port. "Tenim molts dubtes quant a les nòmines o endarreriments que mai no ens han pagat, i els treballadors rebem molts abusos. De vegades a alguns se'ls fa tre-

"És molt comú firmar contractes de mitja jornada i acabar fent 40, cobrant la resta en negre; o fer més de 10 hores al dia i cobrar la meitat"

ballar per a altres sucursals de la mateixa empresa o fer jornades de més de 12 hores, havent de tornar a la feina sense complir el descans legal", denuncia un assalariat del conegut restaurant.

"Molts treballadors tenen contractes amb una categoria professional més baixa de la que realment exerceixen. N'hi ha que han acabat als tribunals per demostrar que mereixen un canvi en la categoria", sosté l'empleat, que denuncia favoritismes dins de la plantilla per part dels caps: "Pugen de categoria a aquells que els cauen bé, alguns acabats d'arribar, però mantenen les condicions d'altres amb fins i tot 20 anys d'antiguitat". És el cas dels delegats sindicals, que segons aquest testimoni estan en el "punt de mira".

El treballador també es queixa de mals tractes als cambrers per part d'un dels encarregats, que parla de forma "grollera" i fins i tot amb amenaces. "Et diu que si no treballes 12 hores tindràs problemes, i constantment canvia els horaris de la nit al dia, tot incomplint l'Estatut dels Treballadors". El nivell de pressió al negoci arriba fins al punt que l'empresa fa pagar als cambrers els plats que trenquen o comandes errònies: "S'hi treballa amb tanta tensió que hi ha moltes baixes per ansietat i depressió. Hi ha hagut molts companys amb més de 20 anys de servei que han renunciat d'un dia per l'altre sobtadament".

Una feina impossible d'assumir

El cas d'un cambrer d'una emblemàtica cafeteria del centre de Barcelona no s'allunya gaire del darrer. "Estic millor que molts dels meus companys, però em sento igualment explotat". Tot i rebre un sou de 2.000 euros mensuals -força per sobre de la mitjana dins del sector a causa dels 17 anys d'antiguitat a l'empresa-, reconeix que la càrrega de treball que té el personal és "inassumible". "Hi ha tanta feina que és impossible fer una pausa per anar al lavabo o beure un got d'aigua. Tampoc els 15 minuts reglamentaris que toquen per llei. Els encarregats et deixen fer el descans, però no hi ha temps. Saben que és impossible. Tinc 15 taules i, si el faig, després m'he d'empassar bronques de clients i solucionar el sidral que s'ha muntat", confessa. La manca de personal repercuteix en la qualitat del servei. El treballador assegura que les ressenyes del negoci a internet són pessimes.

"Els que fa temps que hi treballem, anem aguantant el ritme, però molts dels que entren nous, no. Hi ha hagut gent que ha vingut una tarda i l'endemà ja no hi ha tornat. Amb prou feines cobren 1.300 euros, és normal que amb aquestes condicions cada cop menys gent vulgui treballar dins del sector", opina el cambrer. El ritme de feina estressant, a més, comporta severos problemes de salut. En el seu cas, atribueix un infart de cor que va patir fa uns anys al tràfec esgotador de la feina, ja que no tenia cap altre factor de risc.

La situació no és gaire millor en algunes franquícies, com per exemple una que es dedica a les hamburgueses *gourmet*, on, segons un treballador jove, el control a què se'ls sotmet és gairebé orwellià: "Ho graven tot amb càmera i després ho revisen. Si veuen que mires el mòbil en algun moment del servei, encara que no hi hagi clients ni feina a fer, t'ho poden comptar com a falta. Si en tens tres, et fan fora de l'empresa". Això, explica, pot servir com a justificació per emascarar acomiadaments irregulars.

La UB abandona durante treinta años el teatro de Llars Mundet

La antigua sala de actos, con tres murales de Guinovart, tuvo un aforo de 1.200 plazas, se cerró en 1992 y sigue clausurada y convertida en trastero

M. EUGENIA IBÁÑEZ

El teatro con mayor capacidad de Barcelona permanece cerrado, sin uso alguno y en condiciones de abandono total desde hace más de treinta años. Butacas y material han desaparecido o se amontonan por los rincones y, en el interior y el vestíbulo, murales de Guinovart languidecen entre el deterioro y la supervivencia. Esa sala de actos, también cine y teatro, fue durante mucho tiempo el lugar de encuentro de niños y niñas del internado y orfanato de Llars Mundet. Perteneció a la Diputación de Barcelona y en 1987 fue cedida en usufructo a la Universitat de Barcelona (UB). A partir de 1992 se cerraron sus puertas y comenzó el olvido.

Un conjunto asistencial modélico

La sala de actos forma parte del complejo construido en una finca de 30 hectáreas propiedad de la Diputación para sustituir a la Casa de la Caritat de la calle de Montnegre. Las obras comenzaron en 1954 y concluyeron tres años más tarde, tiempo récord impuesto por Artur Mundet y su esposa Anna Gironella, que aportaron cuarenta de los 175 millones de pesetas que costó el proyecto, sin duda el mejor conjunto asistencial de la época, obra del arquitecto Manuel Baldrich. Los pabellones de Mundet acogieron a 1.500 niños y niñas, 700 ancianos y un centenar de religiosos y personal de servicio. El recinto incluía todo lo preciso para la formación de los jóvenes, con instalaciones deportivas y culturales inéditas entonces en instituciones públicas,

piscina descubierta de 33 metros con palanca y trampolín, campos de fútbol y atletismo y una sala de actos, con aforo de 1.200 plazas, patio de butacas escalonado, cabina de proyección cinematográfica, doble foso y una acústica de alta calidad que, poco antes de los Juegos Olímpicos, acogió grabaciones de Josep Carreras y Montserrat Caballé.

Hacia 1990 el funcionamiento y el sistema de enseñanza de Mundet habían cambiado por completo. En 1982 los Salesianos dejaron la institución, cinco años después les tocó el turno a las Hijas de la Caridad, desapareció el internado, los residentes se trasladaron a centros abiertos y la gestión de las instalaciones deportivas fue privatizada. La utilización de la sala de actos quedó reducida a las sesiones dominicales de cine para los ancianos, hasta que una inspección de Bomberos exigió medidas para actualizar su seguridad, que se limitaron a la retirada de cortinas y sillas y a arrinconar otros elementos. Tras los Juegos Olímpicos, la sala pasó a ser un espacio vacío, abandonado y sucio. Y así sigue.

Los convenios que a partir de 1987 firmaron Diputación y UB fueron, en teoría, modélicos en la protección del recinto de

La Universitat alega problemas económicos para abordar la reforma y la Diputación no la considera una inversión prioritaria

Vestíbulo de acceso a la sala, con mural de Guinovart, en la actualidad. DANI CODINA

Mundet. Esos acuerdos obligan a la Universitat a conservar los edificios y aplicar un programa integral de mantenimiento por un periodo igual a la duración de los pactos, actualizado cada seis años. El cumplimiento de lo anterior debe ser verificado cada tres años por el servicio de Construcciones Civiles de la Diputación y su resultado puesto en conocimiento de los máximos responsables de las dos corporaciones. El coste de las obras corresponde a la UB, pero la Diputación puede actuar subsidiariamente si el mantenimiento no se lleva a cabo. La sala de actos merece un trato especial en los convenios, que siguen vigentes.

En el caso de que el recinto sea utilizado por la UB, y ese uso aportara beneficios, la Diputación debe percibir el 50% de los ingresos. Pero esa posibilidad no se ha dado porque la Universitat nunca usó ni alquiló la sala, y tampoco la restauró, y la Diputación ni exigió ni asumió

las obras para frenar el progresivo deterioro del teatro, lo que permite deducir que el estado actual del que fuera modélico teatro de Mundet es el resultado del incumplimiento de los compromisos asumidos por las dos entidades.

Sin dinero y sin proyecto

Durante los últimos treinta años, la UB ha convertido el recinto de Mundet en la sede de sus facultades de Educación y Psicología, con unos 10.000 estudiantes que, al parecer, nunca han precisado de la desconocida sala de actos, tan próxima a sus aulas. Carrer no ha tenido fácil conseguir que la institución universitaria informara sobre el abandono de ese equipamiento. No se nos ha permitido acceder a la sala, ni fotografiar su estado, y recoger la opinión sobre el futuro del edificio ha exigido semanas de espera. Jordi Bosch, vicerrector de Proyectos Estratégicos de la UB, ha sido quien, finalmente, nos ha asegurado que esos 10.000 alumnos del campus de Mundet nunca han necesitado de una sala de grandes dimensiones. Bosch achaca a la falta de medios económicos el abandono del recinto y añade que son muchas las facultades que exigen inversiones y que los pocos fondos disponibles para infraestructuras "los destinamos a investigación".

La Universitat no tiene un proyecto concreto para el edificio y es evidente que su pasado vinculado al cine o al teatro carece de alternativas válidas. El derribo total no parece una opción, pero sí destruir la estructura interior y aumentar la edificabilidad del solar, con una superficie próxima a los mil metros cuadrados. El vicerrector considera que el recinto podría acoger instalaciones de un departamento de psicología y neurociencia, "un proyecto potente y ambicioso", pero, al parecer, un sueño anclado en los buenos deseos porque, de momento,

A la izquierda, sala de actos de Llars Mundet, con otro mural de Guinovart al fondo. La imagen, tomada en 2017, probablemente, la última conocida del viejo teatro. Sobre estas líneas, otro detalle. ARCHIVO

no hay proyecto arquitectónico o de uso y, lo que es peor, tampoco presupuesto o financiación asegurada a pesar de que, según Bosch, “buscamos fondos estatales y de la Generalitat”.

Jordi Pericàs, coordinador de Servicios Generales de la Diputación, justifica el abandono y la degradación de la sala de Mundet con dos motivos: la inexistencia de un uso alternativo válido y la exigencia económica o política de dar prioridad a otras inversiones consideradas más necesarias por la entidad porque, añade, “nuestra responsabilidad es ayudar a los ayuntamientos”. En 1996, la Diputación realizó un estudio para instalar un centro de convenciones, descartado ante la aparición de proyectos similares en la ciudad. También fracasaron diversos contactos con el Ayuntamiento de Barcelona. Los convenios firmados y renovados permitían a la Diputación intervenir en la conservación de un edificio de Mundet degradado a lo largo de 33 años, ¿por qué no se hizo? Pericàs considera que nada se ha podido exigir a la UB “porque carece de medios económicos para asumir esos trabajos”, y la Diputación, por su parte, actúa con “discrecionalidad política para decidir si las inversiones son necesarias y prioritarias”. Y, al parecer, el viejo anfiteatro nunca ha gozado de esas características.

¿Qué futuro le espera a la antigua sala de Mundet si se mantienen la falta de medios de la Universitat de Barcelona y la discrecionalidad política de la Diputación? Pericàs marca el plazo de un año para la toma de decisiones, tiempo que, en su opinión, permite fraguar el proyecto del centro científico, pero, si todo sigue igual, si la UB no necesita ese espacio, “nos lo tendrán que devolver”. Un año más, y serán 34 con las puertas cerradas.

MUNDET, UN MUSEO DESCONOCIDO

El arquitecto Manel Baldrich Tibau (1911-1966) transformó la topografía hostil de la ladera de Collserola en Horta en una obra maestra de urbanismo y arquitectura y dominó ese territorio con terrazas horizontales, de forma que ni uno solo de los edificios construidos se asentaron sobre la superficie original. Baldrich no utilizó materiales suntuosos, pero sí perdurables, diseñó parte del mobiliario, incorporó pintura, escultura y dio visibilidad a artistas poco menos que desconocidos en aquella época de rígido oscurantismo franquista. El recinto de Mundet tiene un recorrido museístico que incluye obras de Eudald Serra, Josep M. Subirachs, murales de Josep Guinovart, Joaquim Datsira, Marc Aleu, Will Faber y Josep Montpou y obras de Miquel Ferrer, Pere Pruna, Enric Planasdurà, Joan Rebull... Francisco Franco y el marqués de Castell Florite, presidente de la Diputación, presidieron la inauguración de Hogares Mundet el 14 de octubre de 1957 en el teatro del recinto, ese edificio hoy ignorado y de futuro incierto.

Veïns i veïnes del parc de Joan Miró es manifesten a la Gran Via per defensar l'arbreda. SALVEM EL PARC DE JOAN MIRÓ

El veïnat, (de nou) en lluita pel parc de Joan Miró

L'amença de talar més d'un centenar d'arbres per deixar lloc al centre d'operacions de l'ampliació de l'L8 mobilitza els veïns i veïnes. La Generalitat es compromet a no començar les obres sense informar el barri

La tala de 137 arbres que implicaria que el parc de Joan Miró acollís el centre d'operacions de les obres d'ampliació de la Línia 8 dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FGC) ha esdevingut el detonant d'una nova lluita, encara en el seu albor, pels drets mediambientals a Barcelona. El veïnat, organitzat en la plataforma Salvem el Parc de Joan Miró, rebutja que la zona verda -una de les poques en aquest sector de la ciutat- perdi part de la seva arbreda per acollir una infraestructura que ocuparia un terç de l'espai, gairebé tota la franja sud. “En el context d'emergència climàtica que estem vivint, és imprescindible prioritzar la protecció i la creació de zones verdes a les ciutats”, declara el manifest que la plataforma va publicar el passat febrer. En aquell moment, la lluita per preservar l'arbreda va adquirir rellevància en els mitjans de comunicació i va arrencar compromisos de la classe política.

L'Ajuntament de Barcelona va desdir la Generalitat de Catalunya -licitant de les obres- i va negar que hagués aprovat aquest ús del parc. L'aleshores tinent d'alcaldia d'Urbanisme, Janet Sanz (Barcelona en Comú), piulava a Twitter: “Ja hem traslladat a la Generalitat que ha de trobar una alternativa. Des de l'Ajuntament de Barcelona no acceptarem destrossar el parc de Joan Miró”. Per la seva part, Jaume Collboni, aleshores candidat socialista a l'alcaldia, advocava per una reso-

lució realista del conflicte i informava que els representants del seu partit al Parlament de Catalunya havien tramitat una resolució per reduir sensiblement l'impacte de l'execució, contemplar alternatives i evitar la tala d'arbres.

El govern català, però, va manifestar que era molt difícil minimitzar l'afectació i va tirar pel dret amb els plans establerts. Al juny, les obres es van adjudicar per 300 milions d'euros a la unió temporal d'empreses formada per Copisa, Copisa, Ferrovial i Sacyr, que no va tenir cap altre competidor en l'oferta. Està previst que els primers treballs comencin a finals d'aquest estiu i que l'obra estigui acabada el 2030. El parc patiria l'afectació més gran entre la primavera del 2025 i la del 2026, quan començaria a treballar la tuneladora.

Nova consellera, noves esperances

Al juny, però, també va haver-hi un moviment a Territori que suggereix que es podria donar un canvi en la postura del govern català: la republicana Ester Capella va assumir el càrrec de consellera. De moment, Capella ha mantingut una reunió amb la plataforma en defensa del parc i s'ha compromès a no començar cap obra sense haver-los explicat el projecte que tirin endavant.

“Han calculat malament les prioritats ciutadanes”, afirma Xavier Riu, un dels portaveus de la plataforma. Riu denuncia l'opacitat que ha imperat fins fa no gaire i deixa clar que no estan “en contra de l'obra”: “Ens sembla bé que es

reforci el transport públic, però creiem que la proposta no és l'adequada”. Ell és una de les persones esperançades amb la nova consellera, a qui ha vist més sensibilitzada que a altres polítics. La proposta que li fan passa perquè el centre d'operacions ocupi part d'algun carrer, com ara el de Tarragona: “Pensem que, abans de tallar els arbres, és millor reduir el trànsit en alguns carrils, com es va fer en el Mercat de Sant Antoni”. A Riu no li tremola la veu quan diu que, si no arriben a una entesa, les més de 1.200 veïnes mobilitzades estan disposades a fer el que sigui per defensar el parc: “El necessitem més que mai”.

El parc de Joan Miró és fruit d'una lluita històrica del moviment veïnal. El 1976, l'AV de l'Esquerra de l'Eixample i l'AV Hostafrancs van demanar que l'Escorxador municipal tanqués i s'hi fes un parc. El lema: “Fora, verd i aviat”. Inaugurat el 1983, el parc ja va veure el 2009 com l'Administració li manllevava un tros per instal·lar-hi una caserna de bombers “provisional”, que encara segueix en peu. **ÁLVARO CARRETÓN**

La plataforma Salvem el Parc de Joan Miró avisa que més de 1.200 veïnes estan disposades a fer el que sigui per defensar-lo

Fem Ciutat entrega els primers habitatges protegits a la Clota

Deures d'estiu fets. La cooperativa d'habitatge assequible FEM CIUTAT ha lliurat aquest mes de juliol les claus dels primers habitatges protegits ubicats al número 15-17 de l'avinguda de l'Estatut, al barri de la Clota de Barcelona. Més concretament, ha entregat la primera fase de la promoció a 42 famílies, que ja gaudeixen d'un sostre digne a un preu just. Una veritable utopia a Barcelona, però que no només es limitarà a aquesta quarantena d'habitatges: a finals d'octubre, es preveu entregar la segona fase, que afegirà una cinquantena de pisos a l'exitosa operació.

Dels 105 habitatges que s'han construït a l'avinguda de l'Estatut, onze seran entregats a l'Ajuntament de Barcelona perquè els destini a lloguer social. D'aquesta manera, la promoció de la Clota escenifica "un exemple de col.laboració publicoprivada exitosa, on es barregen habitatges de lloguer i en propietat (dret de superfície a 75 anys)", emfatitzen a FEM CIUTAT.

A parer de la cooperativa d'habitatge assequible, edificis com el desenvolupat a la Clota són el paradigma de com aconseguir satisfer les necessitats dels barcelonins: "L'Administració s'ha oblidat fins ara de totes aquelles famílies que, per renda, queden excloses del lloguer protegit i tampoc no tenen suficients diners per accedir a un habitatge del mercat lliure". Davant d'aquesta realitat, defensen que "promocions com la de l'avinguda de l'Estatut solucionen la problemàtica d'aquestes famílies i, a la vegada, ajuden a finançar habitatges de lloguer social". "Hem de tenir en compte que fer edificis públics dedicats exclusivament al lloguer no és econòmicament viable i així ho han demostrat tots els projectes que han quedat sense executar-se", afegixen.

Pròxim inici d'obres a Viladecans

A conseqüència de la manca de suport de l'Ajuntament per poder desenvolupar dins de Barcelona altres promocions com la de la Clota, FEM CIUTAT ha decidit multiplicar la seva presència a l'àrea metropolitana, on les administracions locals han entès perfectament l'imperatiu de satisfer les necessitats residencials de tota la seva població. Un exemple d'aquestes polítiques és el de Viladecans, municipi que en els pròxims mesos veurà com es desenvolupa

Promoció de Fem Ciutat a l'avinguda de l'Estatut, al barri de la Clota de Barcelona

lupa al seu sector de Llevant una nova promoció de 70 habitatges protegits de forma indefinida en venda, la qual permetrà posar fre a l'especulació immobiliària.

Fins avui, la cooperativa FEM CIUTAT ha lliurat prop de 3.600 habitatges, repartits en una setantena de promocions -un miler

Aquest mes de juliol s'han lliurat pisos a 42 famílies i a finals d'octubre es preveu l'entrega d'una segona fase de 50 habitatges més

dels quals, a Barcelona ciutat-. Un model que ha funcionat gràcies a l'adquisició de sòl a l'Administració mitjançant una permuta que, posteriorment, proveeix als ajuntaments d'habitatges perquè els destinin a lloguer social. A més, com s'ha pogut comprovar, el sistema també satisfà de retruc els anhels del 60% de la seva població d'adquirir un habitatge digne i assequible en propietat o en dret de superfície, segons les dades de l'Idescat.

Una de les principals cooperatives

Tot el ventall d'actuacions i promocions que ha desenvolupat i que encara construeix FEM CIUTAT la situen com una de les principals cooperatives d'habitatge protegit assequible del país en totes les

seves modalitats. Per poder seguir totes les promocions que l'entitat desenvolupa, només cal dirigir-se a la seva pàgina web (femciutat.cat). Un espai virtual on tothom es pot donar d'alta per rebre directament les darreres novetats o fins i tot inscriure's en els sortejos que puguin sorgir.

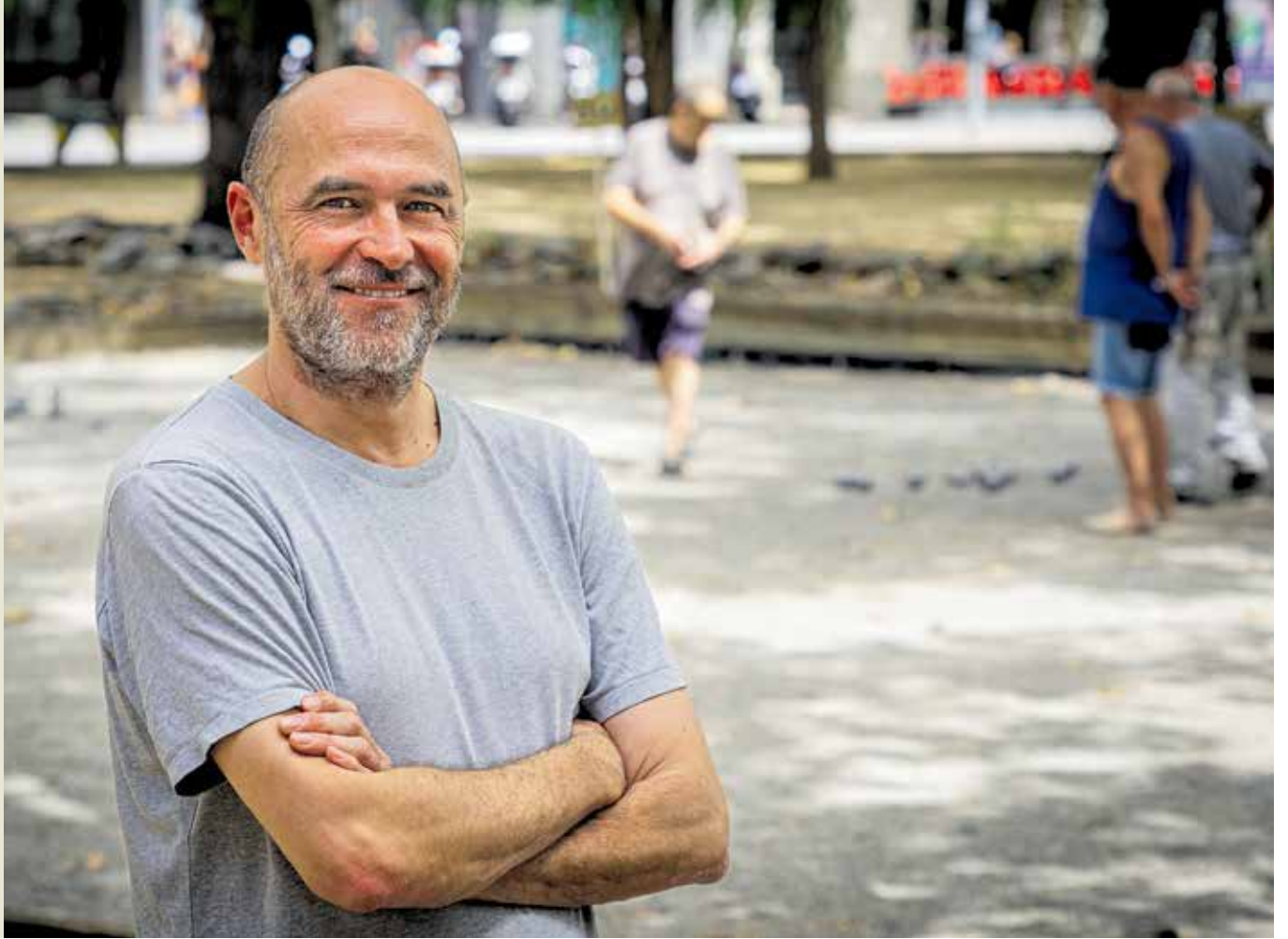
Fins avui, la cooperativa ha lliurat prop de 3.600 habitatges, repartits en una setantena de promocions, un miler d'ells a Barcelona

ENTREVISTA

José Mansilla

ANTROPÒLEG

José Mansilla és doctor en Antropologia social, professor a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), membre de l'Observatori d'Antropologia del conflicte Urbà (OACU) i autor de llibres com *Mierda de ciudad* (Pol·len Edicions, 2015), *Ciudad de vacaciones: conflictos urbanos en espacios turísticos* (Pol·len Edicions, 2018) o *La pandemia de la desigualdad* (Edicions Bellaterra, 2020).

DANI CODINA

“El PSC fa el mateix que Junts amb un discurs més sensible”

LAURA AZNAR

Una de les seves obres més recents és *Los años de la discordia* (Apostroph), en què analitza els quatre anys del mandat de Xavier Trias. Segons Mansilla, l'alcalde convergent “va donar una volta més a Barcelona com a ciutat neoliberal en mans del sector privat”. “Els anys de la discòrdia” són els del govern de Trias. Per què els denomina així i centra el llibre en aquests anys? S'havia fet molt poca recerca acadèmica. Gairebé tot el que trobaves era de la influència del PSC sobre Barcelona, i calia parlar del període de Trias, perquè va ser molt important. Quan va anunciar que es presentava de nou a les municipals, vaig tenir la sensació que la gent l'entenia com un senyor que retornaria l'ordre a la *Barcelona de Colau*. Però si hi ha quatre anys de la història recent en què no hi va haver ordre, en el sentit burges de la paraula, són els del mandat Trias. Aquí va passar de tot. Van ser anys de discòrdia, de batalla, de conflicte. Hi va haver la lluita per Can Vies, les vagues generals, el 15-M... L'eclosió d'aquests moviments s'explica pels quatre anys de Convergència? Després del 15-M es produeix un canvi del pensament hegemònic en relació amb el que era acceptable i el que no ho era en política. Trias creia que encara podia fer el que volia fer: donar-li una volta més a

Barcelona com a ciutat neoliberal i posar-la en mans del sector privat. Però la pena ja no estava per la labor. És interessant veure com de desconnectat estava respecte del que estava passant, i per això es va trobar amb una contestació contínua. Trias no era el responsable directe del malestar social d'aquells anys, però no va saber llegir la realitat. Les polítiques de Trias eren gaire diferents de les que havien posat en marxa els socialistes? Hi ha gaire diferència entre l'enfocament neoliberal que diu que ell té i el que pot tenir Collboni? Junts no enganya: tu saps què farà. Per aquest motiu, el PSC és més perillós, perquè fa el mateix però amb un discurs més sensible i proper a determinats sectors. La gent manté el record del procés de modernització impulsat pel PSOE a l'Estat, o el que va suposar Maragall per a la ciutat, i pensa que aquest partit farà coses d'esquerres. Jo penso que no. Més encara: crec que, a Barcelona, el PSC pot fer polítiques de dretes perquè dona per descomptat que les d'esquerres les farà Pedro Sánchez. Amb aquest argument, Collboni es pot permetre ser amic dels *lobbies* i tenir interessos en contra de les classes populars. El subtítol del llibre és *Del Model a la Marca*. Què impliquen aquestes etapes? El model tenia una part física, en el sentit que va implicar un seguit de transformacions en les quals l'Ajuntament mantenia una mà al volant. Hi havia una planificació, una idea concreta de ciutat concebuda des d'un punt de vista social-

demòcrata, en certa forma, i que es va plasmar en la construcció d'equipaments i serveis. La marca, en canvi, és purament simbòlica: ja no hi ha la intervenció de l'Ajuntament, sinó que s'atorga la responsabilitat de la ciutat al sector privat. El model tenia valors. Com diu l'antropòleg Manuel Delgado, hi havia un component moral i ideològic. Per construir la marca, això no ha calgut.

Hi ha una voluntat comercial al darrere de la creació de la marca?

Completament. Es vol atraure inversions i gent. La projecció de Barcelona com una marca digerible, amable, fa que la ciutat estigui en el punt de mira. I aquesta és una obsessió de l'Ajuntament.

Això implica invisibilitzar el conflicte.

És clar. Un exemple d'això és el pla Endreça, en el qual hi apareix tant la qüestió de la neteja com l'eliminació dels maners. Això implica concebre un problema social -que hi hagi persones sense papers que no poden treballar legalment- com una malaltia social. Hi ha una visió higienista quan es posa al mateix lloc la salubritat, la salut pública o la qualitat de l'aire, i el conflicte.

L'smart city és una de les principals apostes del mandat Trias que s'ha mantingut en els governs de Colau.

Trias es troba amb una ciutat consolidada, que no pot créixer a nivell urbanístic, i decideix posar-li una capa de tecnologia al damunt. Fa servir el concepte d'*smart city*, que és molt complicat de tombar: no hi ha ningú que estigui en contra d'una ciutat intel·ligent. Tanmateix, incideix en la privatització, perquè les idees al voltant de la *gestió intel·ligent* estaven en mans del sector privat. Colau no va acabar amb la idea de l'*smart city*, però va donar-li un enfocament, teòricament, més democràtic, apostant pel programari lliure o la gestió pública de les dades.

En una entrevista a *Públic* deia que tots els partits tenen por de la portada de *La Vanguardia*. Els comuns també?

Sí. No han estat prou transformadors, bé sigui perquè eren pocs, perquè governaven amb el PSC, perquè realment no venien a capgirar la institució, o perquè pensaven que això crearia massa enemics. Ara bé, seria injust dir que no han fet apostes valentes, per exemple, en matèria d'habitatge o de contenció del turisme, com el PEUAT.

Una política estrella dels comuns han estat les superilles. Com les valora?

Tothom té dret a viure al millor barri possible, perquè, a més, deixar que es degradi acaba sent pitjor en termes d'especulació i gentrificació. És el concepte de *rent gap*: quan el preu del sòl baixa per la desinversió pública, les expectatives d'obtenir beneficis fan que el sector privat estigui interessat en invertir. Per tant, l'Ajuntament ha d'intervenir en els barris i prendre mesures per minimitzar els efectes negatius de les millores. Els comuns es van equivocar fent un discurs que pivotava, sobretot, sobre l'eix mediambiental, perquè les superilles també comporten conseqüències negatives. I no es van explicitar perquè *embrutaven* el discurs general sobre els seus beneficis.

Què vol dir?

L'esquerra ha de ser sincera. S'hauria d'haver dit: “Farem superilles, perquè treure cotxes i posar zones verdes és bo per a la gent, però això tindrà unes externalitats negatives que intentarem que siguin mínimes”. És que, a més, se sabien. Se sabia que apujarien el preu de l'habitatge i que hi hauria gentrificació i turísticació.

Diu que l'urbanisme s'ha fet servir com una eina del capital per convertir la ciutat en un terreny del qual extreure'n rendes. És possible un urbanisme popular?

És molt complicat. Les ciutats, totes, estan pensades per estar al servei del capital. David Harvey deia que havia costat 200 anys arribar fins aquí, de manera que és irreal pensar que, en vuit anys, un govern X aconseguirà fer marxa enrere. Ara bé, es poden fer passos petits per desmercantilitzar la ciutat. Els comuns els han fet, però, des del juny, tenim un nou equip de govern que pot anar en la direcció contrària. Potser tocarà reactivar la mobilització social. Potser ens trobarem en la necessitat de ser contestataris i posar-nos les piles, perquè no ens quedarà més remei.

“L'esquerra hauria d'haver dit que les superilles són bones per a la gent, però que també tenen conseqüències negatives”

OPINIÓ

CARRER
164

SAL I PEBRE

Hem perdut un número de 'Carrer'

Aquest Carrer arriba tard. Concretament, quatre mesos tard. El motiu: els ajustos en el pressupost de la Favb -l'editora de la revista-, aprovats a l'abril i que van suposar, entre d'altres mesures, la supressió d'un dels quatre números del 2023. Va saltar el de juny, que hauria analitzat a fons els resultats de les eleccions municipals, acabades de celebrar al maig. La redacció ha endegat els últims mesos una campanya de captació de recursos, amb la voluntat de fer un pas endavant cap a l'autofinançament. Un bon grapat de lectors i lectores han respost a la crida -mil gràcies!-. Però el futur de Carrer, un projecte de periodisme independent i de proximitat pel qual la Favb aposta des de fa 32 anys, penja d'un fil. Us animem a posar el vostre granet de sorra. Hi sou a temps. (De moment). ZETA

EDITORIAL

Una sentència negacionista

Aquest estiu, Barcelona ha tornat a experimentar uns nivells de calor insuportables. Sobretot a les nits. Si hi sumem la sequera, la contaminació atmosfèrica, la manca de verd, la presència d'amiant, els residus..., tenim un panorama del que significa la crisi ecològica a escala local. I sabem, pels estudis científics, que si no es prenen mesures dràstiques tot això anirà a pitjor. Aquesta consciència creixent dels problemes ambientals contrasta amb la sentència de la jutgessa Montserrat Raga, del jutjat cinquè del Contenciós Administratiu, que obliga a revertir l'eix verd de Consell de Cent basant-se en aspectes formals discutibles i, sobretot, determinant la primacia del cotxe en qüestions de vialitat. És un èxit dels promotors de la demanda, el lobby empresarial Barcelona Oberta, un dels que han fet la guerra jurídica (*lawfare*) a aquelles propostes municipals que consideren que atempten contra els seus interessos -municipalització de l'aigua, reglament de participació, PEUAT, transformacions urbanístiques...-. Però en allò immediat, és una victòria pírrica, perquè ha gene-

rat una enorme resposta ciutadana que ha obligat als vencedors a dir que no demanaran l'aplicació de la sentència -potser per evitar que en un recurs judicial se li doni la volta-. A llarg termini, caldrà veure si és un primer pas per consolidar el poder de l'automòbil privat en la mobilitat i l'urbanisme.

Ens hi juguem molt: comptar amb una ciutat habitable, saludable, justa. Amb un urbanisme que faciliti la convivència i la vida quotidiana. La crisi ecològica és un dels problemes més importants de la ciutat, amb els de l'habitatge i les desigualtats. I en tots ells xoquem amb la mesquinesa i la manca de mires i de consciència social d'unes elits econòmiques que defensen els seus privilegis amb l'ampli ventall de recursos de què disposen. I que són addictes a un model econòmic basat en el turisme i l'especulació, que és caduc i damnós.

Cal pressionar el poder polític, començant per l'Ajuntament, perquè implementi polítiques adequades als reptes del canvi climàtic i la crisi habitacional i social. Que prioritzi els interessos de la ciutadania davant dels interessos de les elits. I cal treballar als barris perquè aquestes polítiques siguin enteses i defensades. Perquè les transformacions només funcionaran si la majoria entén la magnitud del repte i la necessitat del canvi.

L'ACUDIT ALFONSO TAMAYO

CARRER

Una revista inspirada per Andrés Naya

Edita: Federació d'Associacions Veïnals de Barcelona (Favb)
Obradors 6-10 baixos
08002 Barcelona
93 412 76 00
carrer@favb.cat
www.favb.cat/carrer
@laveudelcarrer

Consell de direcció
Néstor Bogajo, Camilo Ramos

Cap de redacció i maquetació
Elia Herranz

Revisió del català
Roser Argemí

Disseny original
Manuel Cuyàs

Portada
Joan Morejón

Consell de redacció
Gemma Aguilera, Laura Aznar, Anaïs Barnolas, Luis Caldeiro, Álvaro Carretón, V. Canet, Dani Codina, Marc Font, Ignasi Franch, David Garcia Mateu, Marc Javierre, Oriol Lapeira, Eloi Latorre, Joan Linux, Meritxell M. Pauné, Jesús Martínez, Eric Moner, Joan Morejón, Cristina Palomar, Ignasi R. Renom, Marc Villoro

Administració
Rocío Altozano, Pilar Heras, Phil Manzaneque

Fotomecànica i impressió
Imprintsa. 93 878 84 03

Distribució
Trèvol Missatgers. 93 498 80 70
Boomerag. 93 630 55 58

Dipòsit legal B - 21300 - 1995
Aquest número té un tiratge de 8.000 exemplars i la seva distribució és gratuïta

La FAVB no està necessàriament d'acord amb les opinions que s'expressen als articles signats per particulars o col·lectius. Aquesta obra està subjecta a una llicència Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor i no se'n faci un ús comercial de l'obra original ni la generació d'obres derivades.

L'edició d'aquesta publicació ha estat possible gràcies a la col·laboració de:

OPINIÓ

RAUXA

El llegat de l'Ole

“El error de Glòries”, “Luces y sombras de las Rondas”, “Els drets del vianant”, “Plans Renovats: paguem dos cops”, “Calles riosament peligrosas”, “El vermell no atura els cotxes”, “Huelga en el Metro: ¿contra quién?”, “Tramvia interruptus”, “El CAT obliga”, “Prioridad para el tranvía, un transporte público sostenible”, “El poder del coche”, “Sacsejades en el transport”, “La ciudad debe moverse al ritmo del ciudadano”, “El futur és del vianant”... Són títols d'alguns dels articles que Ole Thorson va escriure per a la revista *Carrer* al llarg de més de 30 anys, com també va formar-ne part des de l'inici del consell assessor. Era una veu imprescindible i respectada en tots els debats veïnals sobre mobilitat i va ajudar els barris i la Favb a entendre una mica més aquesta realitat complexa i vital per a la democratització de la ciutat. Un càncer se'l va emportar el passat mes de març i no ens perdonaríem deixar passar aquest número sense nomenar-lo. Ens l'imaginem caminant, amb la seva 'pajarita', blaus els ulls i un somriure.

LA VEU DELS LECTORS

Teniu informació sobre Montserrat Martínez i Ventura?

Per a una recerca biogràfica, estic cercant dades de Montserrat Martínez i Ventura (Buenos Aires, 1910-?). Montserrat Martínez va ser membre del CADCI, de les JEREC, i presidenta de l'Aliança Nacional de la Dona Jove, organisme que aglutina totes les organitzacions polítiques i sindicals juvenils del bàndol republicà -menys la CNT-FAI- durant el període de la guerra civil. El 1939, es va exiliar amb la seva mare vídua a Montpeller i, després, a Marsella. Els interessats i interessades us podeu posar en contacte amb mi a través d'aquesta l'adreça electrònica: llibres.lloproig@gmail.com. Salutacions!

Pau Vinyes i Roig
Historiador

LA CAMBRA FOSCA

Els alcaldables no responen als veïns i veïnes

La Favb va anunciar al maig el seu debat d'alcaldables, un acte que celebra des de la represa democràtica. Enguany es va suspendre per l'absència de la majoria dels candidats. Van confirmar assistència -per aquest ordre- Colau, Maragall i Grau. La resta van declinar la invitació enviant *segones espases* o no responen. És lícit discrepar del moviment veïnal, com també ho és no voler participar en un debat. Però el missatge que els polítics envien a la ciutadania és preocupant. A molts d'ells els costa ben poc assistir a xerrades de *lobbies* i cercles privats i lucratis. Tant li costa, a qui vol ser alcalde, respondre preguntes dels veïns i veïnes un cop cada quatre anys? La participació ciutadana que molts defensen, passa per ningunejar el veïnat d'aquesta forma?

Cartell on s'anunciava la cancel·lació del debat d'alcaldables.

Obriu d'una vegada la plaça de Mercè Sala!

A l'abril, un grup de propietaris va demanar de tancar la plaça de Mercè Sala, al Poblenou. Se sentien insegurs i els resultava molest que la resta de veïns i veïnes del barri de la Plata passessin massa a prop de casa seva. L'Ajuntament va reconèixer l'error -d'aquella manera- i va dir que iniciaria els tràmits per retirar la tanca, avisant que això podria durar tres mesos. Ja n'han passat cinc i, a dia de tancament d'aquest número de *Carrer*, la reixa segueix privatitzant un espai que és públic. Donin-se presa, abans no se'ls acabi la paciència als veïns i veïnes, i solucionin el problema amb la radial.

Barça: multa 'exemplar'

Durant setmanes, el soroll no va deixar viure els veïns i veïnes de la rodalia del Camp Nou, l'estadi del Barça en obres de remodelació. Els treballs començaven de matinada i no respectaven l'horari estipulat per a aquest tipus d'intervencions. Cada dos minuts, un camió s'enduïa una muntanya de runa blaugrana. Ningú no els vigilava pas. Tampoc l'Ajuntament. Els dies passaven i el soroll continuava. Els veïns van haver de protestar reiteradament perquè algú els fes cas. Al final, el Consistori va obrir un expedient disciplinari al club i li va imposar dues multes l'import de les quals fa feredat: 600 euros. Serà capaç el Barça de pagar-les?

Comerciants que volen més cotxes

Obrim Carrers s'ha reactivat al setembre. Consisteix a tancar carrers al trànsit els caps de setmana per convertir-los en lloc de passeig. Un dels eixos on s'aplica la mesura és el que formen el carrer de la Creu Coberta (Hostafrancs) i el carrer de Sants. Al juliol, Sants Establiments Units va demanar eliminar la iniciativa perquè dos terços dels associats hi estan en contra. Diuen que venen menys perquè molts hi va a comprar en cotxe. El veïnat, a jutjar per la vitalitat que exhibeix la calçada dissabtes i diumenges, sembla a favor. I no estan sols: l'Eix Comercial de Creu Coberta ha demanat que la pacificació sigui permanent: “Obrir carrers és salut per als comerciants”. Prenguin nota a Sants. Els temps canvien i el comerç s'haurà d'adaptar.

EN POSITIU

Andrés Naya fa memòria de la Prosperitat més lluitadora

L'historic activista veïnal i cofundador de la revista *Carrer* Andrés Naya fa un temps que recopila les seves memòries -ell les anomena “inventario”- de vida i lluita al seu barri d'adopció, la Prosperitat. Un *totxo* que, resseguint els materials del seu arxiu personal, aixeca acta d'esdeveniments clau que han marcat la vida col·lectiva del barri els últims cinquanta anys. Un treball que algú amb una mica de sensibilitat -o amb capacitat, potser l'Ajuntament?- li

haurà de publicar algun dia, perquè és pura història de Nou Barris i de Barcelona. Una història dels de baix.

En paral·lel, i a través de la comissió de Memòria i Patrimoni de l'Associació Veïnal de Prosperitat, ha vist la llum el llibre “50 anys fent barri: cronologia de les lluites veïnals a la Prosperitat 1972-2022”, que beu del treball fet i que, com diu el títol, és una guia, any per any, de com s'ha anat conformant la idiosincràsia guerrera i festiva d'un racó de Barcelona que

Membres de la comissió de Memòria de l'AV de Prosperitat -Naya, segon per la dreta- amb la segona edició del llibre.

ha pogut mantenir el pols associatiu i que s'entesta a reivindicar el seu lloc al món.

El volum, que es va presentar el passat mes de febrer al Casal de Barri de la Prosperitat -que es va om-

plir fins a la bandera-, es va esgotar ràpidament i al mes de juliol ja tenia una segona edició. Una mostra més que els veïns i les veïnes continuen sentint interès per la història dels seus barris.

PORTES OBERTES | ARTS EN VIU | ESPAIS GASTRONÒMICS | EXPOSICIONS | NATURA

VIU MONT JUÏC

7 i 8 d'octubre de 2023

El Parc de la Cultura
barcelona.cat/viumontjuic

Ajuntament de
Barcelona

OPINIÓ

Jaume Artigues i Vidal

Arquitecte

Marxa enrere al 30% d'habitatge protegit: els pobres no poden pagar la piscina

El passat 19 de setembre, a la Comissió d'Ecologia, Urbanisme, Mobilitat i Habitatge de l'Ajuntament de Barcelona, es va votar una proposició liderada per Junts i amb els vots a favor del PSC i el PP -Vox es va abstenir-, per iniciar el procés de modificació de la Modificació del Pla General Metropolità (MPGM) del 30% de reserva d'habitatge protegit en sòl urbà consolidat, amb l'excusa de la seva nul·litat quant als resultats obtinguts i argumentant que, suposadament, ha provocat una paràlisi en el sector immobiliari.

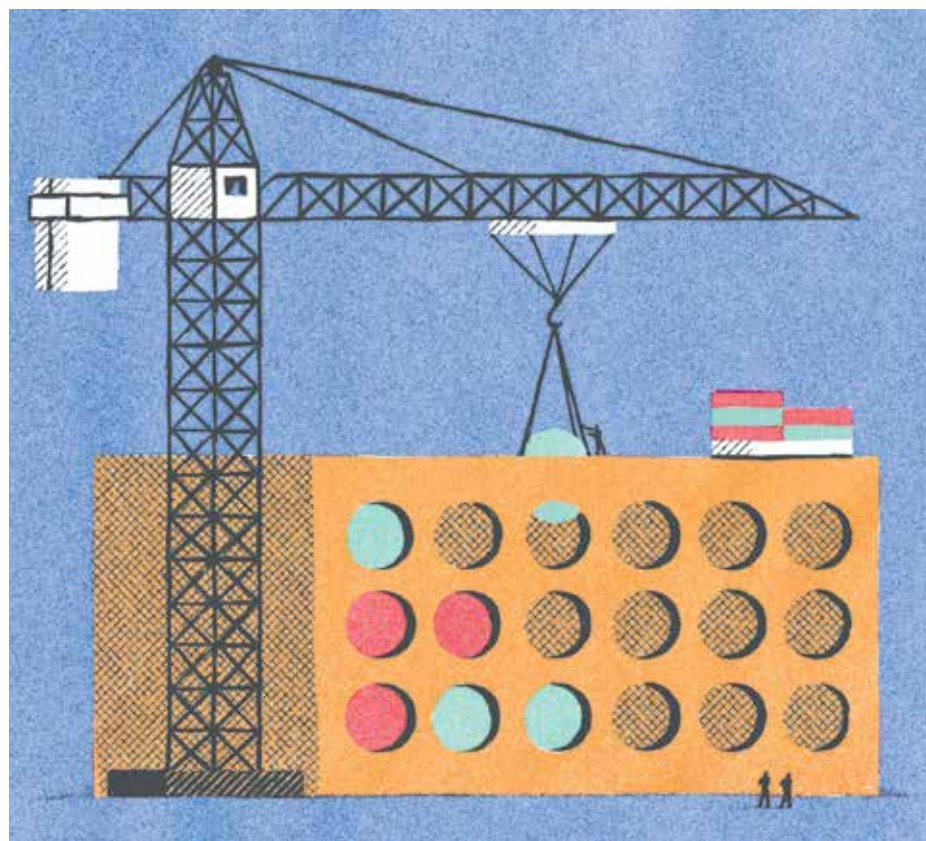
Abans de continuar, cal aclarir dues coses. En primer lloc, que aquesta iniciativa urbanística, tot i ser pionera a l'Estat espanyol, no és una política aïllada, sinó que segueix la mateixa línia d'altres polítiques europees, com ara la del govern socialista de París, que ha impulsat la construcció d'habitatge protegit en els barris rics parisencs, precisament per combatre la gentrificació i la continuació dels guetos de la *banlieue* -la perifèria-, imposant que els nous edificis de més de 500 m² disposin d'un 50% d'habitatge social. En segon lloc, acusar la norma de tots els perjudicis del món quan aquesta no ha

tingut temps de ser aplicada en les condicions que marca la Llei d'Urbanisme i que ha estat acompanyada d'un clima de frau en les llicències, ens sembla una visió clarament adulterada pel sector immobiliari.

La proposta estrella presentada a votació era la de transformar la norma de l'aportació privada del 30% d'habitatge protegit en una compensació monetària. Aquí està el quid de la qüestió: fonamentalment en les promocions d'obra nova o gran rehabilitació, això significa desentendre's de la corresponsabilitat en matèria d'habitatge que marca la Constitució, perquè no podran conviure rics i pobres en una mateixa escala. Perquè, en definitiva, els pobres no podran pagar la piscina del terrat.

Deixant al marge si és o no sostenible continuar construint piscines privades en una situació d'emergència climàtica, la

La modificació té una concepció classista que s'allunya de la mixtura social de Barcelona

EDUARD SALES

proposta és d'una concepció absolutament classista, que no té res a veure amb l'estructura social barcelonina, on històricament la segregació social s'ha produït en vertical, un dels valors més apreciats internacionalment del sistema de cohesió urbana de l'Eixample: l'estratificació vertical i la mixtura social. Una lectura esbiaixada de la norma, tot i que aquesta ja preveia a l'article 285 l'exempció del seu compliment en les promocions en edificis catalogats generalment de luxe.

L'altra lectura que cal fer és que els promotors immobiliaris es volen estalviar bona part dels costos de la gestió de sòl de projecte, i traspasar-ho per no se sap

encara quants diners, el que vol dir una demora en la gestió pública que pot significar entre cinc o vuit anys més per tornar a començar la gestió de sòl, l'adquisició i la construcció dels nous edificis per als pobres, ben lluny i localitzats, a ser possible en altres barris.

Ara les entitats socials han entès el missatge i adverteixen que defensaran el 30% i denunciaran els poders econòmics que es lucren a costa dels drets de tots els ciutadans, destruint els barris, desnonant i expulsant-ne la població. Francament, amb tota aquesta diarrea classista i segregacionista, ho sento molt, però ja no em sé reconèixer en la meua ciutat.

CARRER et necessita!

Amb una petita aportació anual, ajudaràs a fer viable la revista.

Més informació: carrer@favb.cat

Amb els barris des del 1991

escola veïnal

Us oferim organitzar xerrades en els barris sobre:

- Llei d'habitatge: com afecta els nostres lloguers?
- Màxima alerta amb l'amiant
- Comunitat Energètica de Barri: què és i com crear-la
- Dones i usos del temps (per no anar de bòlit)
- El dret a una vida amb una mort digna

Sí la vostra AV està interessada, poseu-vos en contacte amb La Favb favb@favb.cat

DOSSIER

DEL VERD AL MARRÓ

La sequera que viu Catalunya des del 2020 s'ha agreujat els últims mesos i ha deixat al descobert mancances i incongruències en la gestió de l'aigua a la ciutat. En aquest dossier, elaborat amb Enginyers sense Fronteres i Ecologistes en Acció, repassem quins són els canvis necessaris per adaptar-se a la crisi climàtica amb justícia social i ambiental

Els reptes de la gestió de l'aigua a Barcelona

La capital catalana té aigua, però no per fer front a un creixement indefinit de la demanda. Per això la ciutat està cridada a transformar la seva relació amb els recursos hídrics. La remunicipalització del servei i un millor aprofitament de les aigües pluvials són algunes de les propostes dels moviments socials

**DANTE MASCHIO, QUIM PÉREZ
I JORDI FORTUNY**
MEMBRES D'AIGUA ÉS VIDA I SOS
BAIX LLOBREGAT I L'HOSPITALET

Barcelona i l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) ocupen només el 2% del territori de Catalunya, però concentren el 43% de la població. La capital catalana, capital també -segons alguns- de la innovació, la tecnologia, el progrés, els congressos i la idea de *smart city*, entra sovint en conflicte amb la resta de Catalunya pel desequilibri territorial que provoca, per la seva petjada ecològica i pels impactes que genera. Tant al territori fora de la conurbació urbana -sobretot al sud de Catalunya, la conca del Ter i les zones de sacrifici [àrees subjectes a danys mediambientals perllongats]- com al sud global. La lògica és la de sempre: concentració desmesurada de capital i desenvolupament, i externalització dels passius ambientals. L'aigua no queda fora d'aquesta equació: tot al contrari, el model hídric de Barcelona i l'àrea metropolitana és la causa dels desequilibris territorials esmentats.

El fantasma dels transvasaments

L'aigua de Barcelona i l'AMB prové fonamentalment del riu Llobregat i -en menor mesura- del Besòs, però un important 30% prové del Ter. Gràcies a l'Acord de la Taula del Ter, la dependència barcelonina del transvasament d'aquest riu s'haurà de reduir els pròxims anys. Tanmateix, partim

de 57 anys d'espoli que, fins fa poc, va arribar a xuclar més del 70% del cabal del Ter, sense respectar el cabal ecològic i el bon estat de la biodiversitat associada. Desoïnt la voluntat de les comarques gironines.

Un altre transvasament que no s'ha fet, però que sempre ha estat sobre la taula, és el de l'Ebre cap a Barcelona. Tots els Plans Hidrològics Nacionals (PHN) del PP, i alguns amb el suport del PSOE i CiU, l'han tret a escena, sigui des del seu tram final o des del Segre. Ara, amb el pretext de la sequera, el Col·legi d'Enginyers de Camins el torna a demanar. Per tant, malgrat la forta oposició popular, el transvasament segueix latent, ja sigui prolongant el minitransvasament de Tarragona o transvasant aigua del Segre a través del canal Segarra-Garrigues al Sistema Ter-Llobregat, que alimenta Barcelona i la regió metropolitana. Toquem fusta: a hores d'ara, ni el Govern de Catalunya ni el Govern espanyol no els contemplen.

Barcelona i l'AMB opten fermament per l'abastament amb fonts pròpies, sobretot a través de la construcció d'una nova potabilitzadora i la construcció d'una nova estació de regeneració d'aigua, ambdues al Besòs. De fet, la capacitat de regeneració s'ha multiplicat per 15 els últims quatre anys.

Malgrat que les grans i costoses infraestructures per produir més aigua potable són necessàries, el problema de fons amb l'aigua a Barcelona és el mateix que fa 65 anys, quan es va optar pel transvasament del Ter. Mai no hi ha prou aigua, per molt que en creixi l'oferta. El creixe-

ment insostenible de la capital catalana i tota la seva àrea s'ha dut a terme a costa de trinxar la resta del territori per satisfer les seves necessitats hídriques i energètiques: petroquímica, centrals nuclears i transvasaments, amb impactes al camp de Tarragona, les Terres de l'Ebre i les comarques de Girona.

En una fugida endavant irracional, en l'actual context d'emergència climàtica i sequera extrema, totes les planificacions hidràuliques continuen projectant el creixement de la metròpoli. El nou Pla Hidrològic de Districte de Conca Fluvial de Catalunya preveu un augment del 25% de la càrrega turística el 2039; el Pla Estratègic del Cicle Integral de l'Aigua de l'AMB (PECIA) preveu més edificabilitat i el consegüent augment de la demanda; i el Pla Director Urbanístic Metropolità (PDUM), actualment en tramitació, projecta més de 200.000 nous habitatges, amb el consegüent augment de consums.

És per això que els moviments de l'aigua apostem per una reducció de la demanda, o, si més no, una contenció. A les capçaleres dels rius Ter i Llobregat, la

Mai no hi ha prou aigua, per molt que en creixi l'oferta: o reduïm la demanda, o més d'hora que tard posarem en fallida el sistema

precipitació s'ha reduït més d'un 30%, contribuint a la disminució dels cabals dels dos rius, i les prediccions dels efectes del canvi climàtic pronostiquen una reducció de la disponibilitat d'aigua del 22% per al litoral català el 2051. O contemnim i reduïm la demanda, o més d'hora que tard posarem en fallida el sistema.

Això comporta passar d'oferir cada vegada més i més aigua que no tenim a fer-ne un ús racional i gestionar la demanda. La vella política d'oferta d'aigua s'ha basat a satisfer d'aigua a qui la requereix, molt sovint sense pensar prèviament en quanta en tenim, quins escenaris futurs es preveuen pel canvi climàtic, ni considerar el compliment legal dels cabals ambientals com una restricció prèvia a qualsevol tipus d'ús.

Amb la crisi provocada per la sequera, les administracions públiques continuen entossudides a construir grans infraestructures per produir més aigua. Si bé és cert que de l'aigua de mar en podem obtenir aigua potable, també és cert que aquestes infraestructures tenen un elevat impacte ambiental que les posa en qüestió. L'ús intensiu d'energia d'aquestes instal·lacions, l'elevadíssim cost de la construcció i l'obligació legal de recuperar els costos fan pensar que això acabarà repercutint a les nostres butxaques amb un increment del rebut de l'aigua. Pel que respecta a l'aigua regenerada, cal recordar que aquesta tecnologia no aporta més aigua al sistema, sinó que la treu dels propis rius i per tant correm el risc de reduir-ne el cabal ecològic.

Per a què volem l'aigua que tenim?

Abans d'invertir un dineral en aquestes infraestructures, potser seria convenient pensar prèviament per a què i per a qui volem la poca aigua que tenim. Avui en dia, el 12% del consum de tota l'aigua de Barcelona prové del sector turístic -només comptant l'aigua consumida pels turistes als hotels i pisos turístics-. Del total dels grans consumidors d'aigua de la ciutat -aquells que consumeixen més de 7.000 m³/any- un 25% són hotels.

A Barcelona i l'AMB, el sector domèstic representa més del 70% de tot el consum d'aigua. I tot i que el total del consum d'aigua potable ha disminuït considerablement, el creixement urbanístic que projecten l'AMB i Barcelona tensionarà més la gestió de l'aigua. Per això, si volem garantir el dret a l'aigua, protegir els pocs espais agrícoles metropolitans que ens queden i contenir la demanda, cal promoure la desqualificació d'urbanitzables o d'urbans de tots els sectors no desenvolupats i que en l'actualitat són agrícoles o naturals. Només al Baix Llobregat, hi ha més de 100 nous projectes de promocions urbanístiques.

A la gestió de l'aigua de Barcelona i l'AMB li manca resiliència i adaptació a l'emergència climàtica. És per això que, més enllà de l'aposta per la regeneració i la dessalinització, cal que l'Administració posi en joc un seguit d'inversions i millores que, de moment, sembla no prioritzar.

Una d'elles passa per l'aprofitament dels recursos hídrics alternatius a escala municipal i domèstica. Des del 2020, Barcelona avança amb l'aprofitament de l'aigua subterrània per a la neteja, fonts ornamentals i reg municipal. Amb tot, l'aplicació del Pla de Recursos Hídrics Alternatius de Barcelona (PLARHAB) del 2020 és lenta. Ciutats metropolitanes com Sant Cugat del Vallès i unes altres cinc ja tenen ordenances municipals per a l'aprofitament de les aigües grises i pluvials als edificis, però cal estendre-les a la resta de municipis i incentivar-ne l'aplicació.

Reaprofitament de les aigües grises

L'estratègia de regeneració d'aigua de Barcelona i l'AMB hauria d'incorporar el reaprofitament de les aigües grises -aquestes que surten de la dutxa i la pica del lavabo amb una càrrega orgànica baixa- al sector domèstic i municipal. Sobretot per a usos on les exigències de qualitat són baixes, com per exemple a la cisterna del vàter. Podríem estalviar al voltant del 20% del consum domèstic pel cap baix.

Cal tenir present que les prediccions del canvi climàtic apunten a episodis de pluges torrencials cada cop més freqüents, que per comptes de resoldre el problema el complicaran encara més. De fet, les pluges i les inundacions són un dels problemes principals de Barcelona i l'AMB. El model de ciutat basat en el ci-

ment ha impermeabilitzat gairebé tota la metròpoli, sense permetre la infiltració de l'aigua i causant inundacions a la mínima que plou. Si a això hi afegim el model de clavegueram unitari que barreja les aigües pluvials amb les residuals, tenim un còctel molotov que posa en perill la qualitat de l'aigua de les platges i rius.

El clavegueram de Barcelona i la depuradora del Besòs no es van construir pensant en l'augment poblacional i turístic que ha patit la ciutat. És per això que, fins i tot amb pluges moderades, patim episodis de contaminació d'aigua fecal a les platges, causats perquè el clavegueram col·lapsa i vessa l'aigua de pluja barrejada amb la residual pels sobreixidors o l'efluent de la depuradora quan plou molt.

Per fer front a aquest problema, l'actual planificació de Barcelona passa per dues estratègies concretes: la construcció de 38 nous grans dipòsits de retenció de pluvials, on les aigües de pluja es barregen amb les residuals, es retenen durant els episodis de pluges i s'aboquen al clavegueram un cop les pluges acaben; i de forma més modesta, la construcció dels Sistemes Urbans de Drenatge Sostenible (SUDS), els jardins que retenen i fins i tot alguns filtren aigua de pluja al freàtic.

Potser amb la crisi de la sequera comencem a entendre que l'aigua de pluja és també un recurs hídric alternatiu que s'ha d'aprofitar en origen i que no té sentit gastar milions d'euros en construir dipòsits que només la retenen i després la barregen amb la fecal. Potser hauríem de cercar estratègies per aprofitar aquesta aigua en origen, abans que toqui l'asfalt, i així evi-

SEGUEIX A LA PÀGINA 18 →

Preguntes freqüents: més clar que l'aigua

Quins recursos hídrics té Barcelona?

El tram final del Besòs i del Llobregat limiten la geografia de la ciutat de Barcelona. També ho fa la serra de Collserola i les seves rieres. Al subsòl, hi ha els aqüífers del Pla de Barcelona i de les cubetes del Llobregat i del Besòs. Per tant, Barcelona té aigua. El problema és la quantitat de persones que l'habiten o hi circulen. Per reduir la dependència de l'aigua potable, la ciutat compta amb una xarxa de 95,7 km d'aigua subterrània, 27 dipòsits i 30 hidrants per a l'aprofitament de 1,2 Hm³/any (aigua no potable), que suposa el 17,4% del consum d'aigua dels serveis municipals.

Quins són els principals usos de l'aigua potable a la ciutat?

L'ús domèstic (68%), seguit de la indústria i el comerç (26%) i els serveis municipals (6%). El consum el 2022 va ser de 91,5 hm³.

Qui té les competències sobre la gestió de l'aigua a Barcelona?

La competència sobre l'aigua de boca és de l'Àrea Metropolitana de Barcelona. La competència sobre el clavegueram i els recursos hídrics alternatius és municipal.

Quanta aigua es reaprofita?

El 2022 es van utilitzar 55,2 hm³ d'aigua regenerada a Barcelona. Això és el 50% de les necessitats anuals d'aigua potable. De tota l'aigua que surt de l'Estació Depuradora d'Aigües Residuals (EDAR) del Prat de Llobregat, el 82% s'aprofita en forma d'aigua regenerada.

Quins usos té l'aigua regenerada?

L'aigua regenerada de l'EDAR s'utilitza com a barrera contra la intrusió salina de l'aqüífer del Prat, ús ambiental per al riu Llobregat, reg agrícola, manteniment de zones humides i ús industrial.

Quan plou, s'aprofita l'aigua?

L'aigua de pluja és una de les fonts principals d'aigua de reg per a les zones verdes i l'alimentació de les aigües subterrànies. Tanmateix, la impermeabilització de la ciutat fa que l'aigua acabi al clavegueram i les depuradores. Avancen els Sistemes Urbans de Drenatge Sostenible (SUDS), parcs verds per recollir i infiltrar l'aigua al subsòl, però no ho fan els sistemes d'aprofitament d'aigua de pluja als edificis i les xarxes separatives.

Què entenem per malbaratament d'aigua?

Un ús indegut de l'aigua, un sobre-consum per una mala praxi o per ineficiència dels sistemes que abasten d'aigua.

Les llars consumeixen massa aigua?

No. El consum de Barcelona (107 litres per persona i dia) és dels més baixos de la Unió Europea (128 lpd de mitjana) i és més baix que la mitjana espanyola (139 lpd). De fet, amb la sequera del 2008 hi ha hagut un descens important del consum domèstic d'aigua.

D'on ve l'aigua de l'aixeta de casa?

Barcelona forma part de la xarxa d'abastament metropolitana, que veu principalment del riu Llobregat (35%) i del Ter (30%). En menor mesura, però en augment, d'aigua dessalinitzada (14%) i d'aigües subterrànies (21%).

L'aigua que surt de l'aixeta és de bona qualitat?

Sí. L'aigua de Barcelona passa molts controls diaris i la normativa d'aigua potable que totes les aigües de l'Estat espanyol han de complir és exigent per assegurar la potabilitat de l'aigua.

On va a parar l'aigua quan surt pel desguàs?

A la claveguera es barregen les aigües residuals i l'aigua de pluja, i aquestes es condueixen fins a les estacions depuradores, on són depurades i, posteriorment, retornades als trams finals dels rius o els donen un altre ús com a aigua regenerada.

Amb quina aigua es reguen els parcs i jardins a la ciutat?

El 20% de l'aigua que s'utilitza per al reg és aigua subterrània. La resta és aigua potable. En context de sequera, a partir de l'estat d'excepcionalitat, està prohibit regar i netejar els carrers amb aigua potable. Sí que es pot fer amb recursos hídrics alternatius, com ara aigua de pluja o del freàtic.

Amb quina aigua es neteja el carrer?

La neteja de carrers es fa principalment amb aigua del subsòl (80%).

L'aigua de les fonts ornamentals és un circuit tancat?

Sí, totes les fonts ornamentals tenen recirculació d'aigua.

La font més antiga de Barcelona, a la plaça de Sant Just i Pastor. JOAN MOREJÓN-ARXIU

DOSSIER. DEL VERD AL MARRÓ

La factura de l'aigua s'ha encarit el 60% des de la crisi del 2008. ANNA CARLOTA-ARXIU

→ VE DE LA PÀGINA 17

tar la contaminació amb tots els tòxics que conté. Potser cal posar en marxa un Pla de Rehabilitació Hídrica i una ordenança municipal que faciliti la recollida d'aigües grises i pluvials. Potser, també, cal estudiar la viabilitat d'implementar una xarxa separativa. D'opcions n'hi ha.

El model de gestió

Barcelona i l'AMB necessiten un nou model de gestió de l'aigua si volem posar en marxa les mesures anteriors. Els inicis del sistema modern d'abastament barceloní han estat molt lligats a la història d'Aigües de Barcelona -el grup Agbar-, que avui participa amb un 70% a l'empresa mixta metropolitana que s'ocupa del servei, juntament amb La Caixa (15%) i l'AMB (15%). El control de l'aigua de Barcelona i l'AMB per part d'Agbar és un impediment al model públic i democràtic que defensa el 80% de la ciutadania de Barcelona.

Avui veiem que qui planifica i inverteix per fer front a la sequera és l'administració pública. Llavors, per què any rere any paguem cinc milions d'euros en concepte de "coneixement privat"? Per a què serveix? Qui en treu profit? Quin és l'objectiu últim d'un grup privat transnacional com Agbar? És ben senzill: fer negoci. I amb l'aigua el negoci es fa facturant: quant més consum millor, i quantes més inversions en grans infraestructures construïdes per la multinacional, millor. I si poden apujar la tarifa per sobre del 60%, com van fer durant la crisi econòmica del 2008, millor.

La privatització de l'aigua a Barcelona és, en part, el motiu pel qual existeixen plataformes i moviments socials a favor d'un canvi de model de gestió. I sempre ens hem trobat amb el mateix mur de pedra: l'opacitat i la defensa ferma dels interessos particulars, sovint amb estratègies bel·ligerants que demostren l'abús de po-

der de la companyia i els seus tentacles. Un exemple recent són els més de 14 recursos judicials que van interposar Agbar i els seus satèl·lits contra el reglament de participació i la consulta de l'aigua el 2019. La consulta tenia la intenció de preguntar a la ciutadania de Barcelona quin model de gestió preferia. Finalment, no es va poder celebrar perquè la insistència d'Agbar als jutjats va acabar per dinamitar no només la consulta, sinó tot el reglament de participació de l'Ajuntament.

Per aquest motiu, els moviments de l'aigua fa anys que demanem la creació d'un Observatori Metropolità de l'Aigua (OMA) que faci possible la participació ciutadana en l'elaboració de les polítiques públiques. La governança de l'aigua fa molts anys que està retinguda ens uns despatxos i l'aigua és massa essencial com per deixar-la en mans d'uns pocs. Un espai com l'OMA tindrà molta feina per revertir la vulneració del dret d'accés a la informació. Sense informació, és molt difícil la participació de la ciutadania en els afers públics. A les *smart cities* [ciutats intel·ligents] els calen *smart citizens* [ciutadans intel·ligents].

Una qüestió de justícia global

Per últim, però no menys important, canviar el model de gestió de Barcelona i l'AMB és una responsabilitat amb la justícia global. Agbar és un grup transnacional que al sud global aprofita -o fins i tot modifica de forma interessada- els contextos polítics i normatius per guanyar concessions i desenvolupar els seus negocis. I sovint ho ha fet vulnerant els drets humans de comunitats empobrides o marginades. Un cas paradigmàtic és la migració forçada que han patit les comunitats afrodescendents de Punta Canoa (Cartagena de Indias, Colòmbia) amb la construcció d'un emissari submarí per part d'Acuacar -filial d'Agbar-, que va acabar amb els mitjans de subsistència de les comunitats pesqueres del litoral. Ho va fer saltant-se el procediment de consulta prèvia recollit al conveni 169 de la OIT (Organització Internacional del Treball) i escollint una tecnologia molt poc a l'alçada del que se suposa que Agbar pot aportar.

Esperem que el context de sequera i emergència climàtica i social afavoreixi guspises socials per seguir exigint i construint solucions i mesures per garantir el dret a l'aigua i la seva preservació.

ANÀLISI Amb l'emergència climàtica, les sequeres seran més habituals a Catalunya. Evitar l'escassetat hídrica passa per millorar la gestió de l'aigua

UN PROBLEMA ESTRUCTURAL

**DÍDAC NAVARRO
I LAIA SERRA**
ECOLOGISTES EN
ACCIÓ DE CATALUNYA

Darrerament, hem sentit a diverses personalitats dir coses com que "cada cop hi haurà més sequeres" o que "els períodes d'escassetat d'aigua es tornaran més freqüents". Però, què fa que l'emergència climàtica es tradueixi en sequeres a Catalunya? Encara més, el problema de l'escassetat d'aigua -o escassetat hídrica- es deu només als impactes del canvi climàtic?

Per respondre a la primera pregunta cal diferenciar dos conceptes: la sequera -un fenomen meteorològic on hi ha períodes perllongats sense pluges- i l'escassetat hídrica -una situació en la qual la societat no disposa d'aigua suficient per abastir-se de manera habitual-. Tot i ser dos conceptes entreligats, no tenen per què donar-se de forma simultània. Podem tenir períodes de sequera on, gràcies a una bona gestió de l'aigua, tenim reserves suficients. I podem tenir períodes on hi hagi pluges, però no tinguem prou aigua disponible als pantans, rius i aqüífers.

El canvi climàtic es tradueix en sequeres a Catalunya sobretot per l'augment de les temperatures i el canvi en els patrons meteorològics. A més temperatura, més evaporació de l'aigua i més evapotranspiració de les plantes i, per tant, major esgotament dels recursos hídrics. A més, els canvis en les dinàmiques meteorològiques provoquen que, en el context mediterrani, els períodes de sequera siguin més extensos i durs, i els de pluges siguin més intensos i produeixin més inundacions.

La resposta a la segona pregunta no és senzilla, però, per part dels movi-

ments socials en defensa del dret humà a l'aigua i ecologistes, és clara: el problema de l'escassetat hídrica no es deu només al canvi climàtic, sinó a com es gestiona l'aigua. Per tant, és un problema estructural que tenim com a país, i a més, un dels més importants.

La qüestió dels usos és fonamental. A la conca de l'Ebre el 92% del consum d'aigua es destina a usos agraris i a les conques internes, el 36%. L'Estat espanyol és el principal exportador mundial de fruites i hortalisses, i Catalunya hi contribueix, perquè és majoritàriament agroexportadora, no només de vegetals: també de carn, concretament de porc. Aquest és un ús que cal regular amb urgència, no autoritzant nous cultius de regadiu i macrogranges, que són insostenibles i perjudicials per al medi i els recursos naturals.

També hi ha el problema de la contaminació, ja sigui per agrotòxics -fertilitzants i pesticides- o pels purins dels animals, que malmeten els aqüífers i els rius i els tornen inservibles. Cal transformar el model agrícola i ramader, perquè alimenti la població de Catalunya i no exporti aigua en forma de pomes i hamburgueses destinades a consumir-se en altres països. Cal un model que aposti per la sobirania alimentària i que no precaritzï la feina de les nostres agricultores i agricultors.

Aigua potable per tirar la cadena

Una altra dimensió que cal abordar és la de com es tracta i reutilitza l'aigua. Avui encara utilitzem aigua potable per rentar els plats o tirar la cadena. Això hauria de canviar, com a mínim en els edificis de nova construcció, on hauria de ser obligatori que s'hi instal·lin sistemes de reaprofitament d'aigües. Encara cal molta feina per regenerar aigües perquè es puguin fer servir de nou. Sembla que aquesta serà una de les apostes que prioritzarà l'Agència Catalana de l'Aigua al nou Pla de Gestió de l'Aigua, juntament amb la creació de noves dessalinitzadores.

Tot i que és important diversificar les fonts d'abastament, la solució no passa només per produir més aigua, sinó per gestionar millor la que tenim. No disposem de xarxes de recollida d'aigües desdoblades i les aigües pluvials no s'aprofiten com hauria de ser. Es recullen a través del clavegueram juntament amb les aigües brutes i en moments d'aiguats rellevants les depuradores són incapaces de tractar tota aquesta aigua i aboquen les aigües pluvials barrejades amb les fecals directament a platges i rius.

Amb l'aigua, el negoci es fa facturant: quant més consum millor, i quantes més grans infraestructures construïdes per la multinacional, millor

Un ciclista passeja pel passeig de Sant Joan, a tocar de la plaça de Tetuan. JOAN MOREJÓN

La sequera obliga a transitar del verd al marró

La manca de pluges prolongada i la falta d'inversió pública obliguen a repensar el model de verd urbà. La clau per garantir el patrimoni vegetal de la ciutat passa per apostar per la vegetació de clima meridional, garantir-ne el manteniment públic amb personal i inversions adequades, gestionar bé els recursos hídrics i conscienciar la ciutadania sobre els efectes de la crisi climàtica

CRISTINA PALOMAR

Els parcs i jardins de Barcelona podrien tenir els dies comptats tal com els hem conegut sempre: verds, florits i amb gespa. La climatologia adversa que pateix la ciutat des de fa tres anys, amb una pluviositat minsa, i que aquest 2023 s'ha agreujat per l'impacte del fenomen natural que s'origina a l'oceà Pacífic conegut com *El Niño* en un context de crisi climàtica global, exigeix canvis urgents en el model de gestió pública del patrimoni verd de la ciutat i en la mentalitat de la ciutadania.

No hi ha dubtes sobre el camí que cal seguir perquè la fase d'excepcionalitat per sequera decretada el març passat -amb fortes restriccions del subministrament d'aigua destinada al reg del verd- es podria allargar aquests pròxims mesos mentre no arriben els esperats ruixats de la tardor. "S'ha d'apostar per una jardineria autòctona, amb un color diferent en funció de l'estació de l'any", explica Vicenç Casals, geògraf i bon coneixedor del verd barceloní, referint-se a espècies arbustives pròpies del clima mediterrani que aguantin bé l'estrès hídric, sobretot del sud d'Espanya i el nord d'Àfrica.

La sequera natural i la cultural

Segons Casals, atribuir a la climatologia adversa tots els mals és una manera de fugir d'estudi, perquè també hi té molt a veure un mal urbanisme i una mala ges-

tió dels recursos hídrics. "El clima és canviant i les sequeres han existit sempre. El que passa ara és que tenim *El Niño* fent de les seves en un context d'escalfament global", explica. I en aquest punt és quan introdueix la terminologia de sequera natural i cultural: "La sequera natural la provoca la falta de pluges, la sequera cultural és la mala gestió de l'aigua -el malbaratament, la contaminació, les pèrdues a la xarxa- i Barcelona té una problema de sequera cultural", afegeix Casals.

Des de l'entrada en vigor del decret d'excepcionalitat per sequera la passada primavera, el verd urbà ha deixat de regar-se amb aigua de la xarxa i s'han aturat les plantacions de temporada. Segons l'Ajuntament de Barcelona, "per preservar el verd existent es fa reg de supervivència d'arbrat i plantes arbustives i es prioritza l'ús del reg eficient, com és el sistema de goteig, o bé es rega amb aigua freàtica". Entre el juliol i el setembre,

S'HA ACABAT LA VERDOR PERENNE

Ara que la societat ja ha assumit que el patrimoni verd millora la salut dels barris i que calen ciutats verdes per fer front al canvi climàtic provocat per l'ésser humà, ha arribat l'hora de començar a explicar que en un context de sequera les bucòliques extensions de prats de gespa en parcs i jardins, com és el cas de la clariana del parc de les Glòries, no són sostenibles. "S'hauria d'invertir la mentalitat del *verd bonic* i això requereix pedagogia", explica Susana Rofín, mentre que Silvia Fitó reivindica la necessitat de fer campanyes divulgatives per acostar el verd urbà a la ciutadania. Vicenç Casals també incideix en la necessitat de canviar de xip, perquè voler tenir a Barcelona el model verd del nord d'Europa "no té ni cap ni peus". De seguir pel pedregar amb la sequera, tot apunta que el marró serà el nou verd.

EL VERD, EN XIFRES

- 1.020,3 hectàrees de verd gestionat.
- 634 parcs i jardins.
- 7.064 jardineres.
- 4.988 m² de flor de temporada -ara no en planten per la sequera-.
- 36,75 hectàrees d'herbassar o espai naturalitzat.
- 10,09 hectàrees de prats.
- 152,3 hectàrees de gespa.
- 208.111 arbres.
- 39.226 arbres als parcs.
- 73.500 arbres als parcs forestals.

Font: Parcs i Jardins. Març del 2023.

coincidint amb els mesos de més calor i menys pluges, s'ha dissenyat un protocol per districtes amb podes d'arbrat, podes lleus arbustives, neteja manual d'escolles i jardineres, manteniment de plantes vives i murs verds, neteja de zones forestals i petites obres de millora en els parcs del Laberint, la Ciutadella, la Trinitat, el Clot, en cinc jardins i a les granges de Can Cadena i Can Mestre.

Tanmateix, veient l'estat de la vegetació pansada i resseca, la sensació és que aquestes actuacions municipals s'han quedat curtes i de cara a l'octubre no hi ha previst, de moment, cap modificació en aquest protocol trimestral. "Qui més ho està patint són els arbres, que es deixen de regar a partir dels quatre anys perquè es considera que les arrels ja estan prou desenvolupades per arribar a una aigua subterrània que amb la desaparició de la pluja és cada vegada més difícil de trobar", explica Silvia Fitó, delegada de CCOO a Parcs i Jardins.

Pacte de ciutat per preservar el verd

Precisament són els treballadors i treballadores de Parcs i Jardins els que més coneixen l'abast de la tragèdia que comporta la suma dramàtica de la falta d'inversió pública i la falta d'aigua actual. "El problema és que els espais verds no es consideren espais públics, sinó decoratius, i això cal revertir-ho. Necessitem un pacte de ciutat per no estar a expenses de les decisions del govern de torn", reclama Fitó. A ella s'hi afegeix Susana Rofín, delegada d'UGT, que recorda que "la pandèmia i la sequera han posat de manifest la importància del verd a la ciutat".

Tot i que el manteniment del patrimoni verd és un servei essencial, Parcs i Jardins arrossega dècades de maltractament i ara ha de gestionar una situació climàtica extrema amb un personal insuficient i una maquinària envellida. El desmantellament d'aquest institut municipal va agafar embranzida amb les privatitzacions i l'externalització de serveis d'Imma Mayol (ICV), responsable de l'àrea d'Ecologia. El procés ha continuat després i amb l'alcalde Xavier Trias estava prevista la privatització total del servei. La sagnia només s'ha frenat amb l'arribada dels Comuns al govern de Barcelona.

Males decisions polítiques

Un exemple de males decisions polítiques és el fet que el manteniment de la xarxa freàtica -subterrània- de la ciutat, que ara ha esdevingut essencial per garantir el reg als parcs i jardins, històricament s'ha descuidat molt i actualment està externalitzada. A més, remarca Rofín, "no s'ha fet cap inversió en noves zones de reg o en sistemes de reg més eficaços". Només cal passejar pel parc de la Ciutadella per veure extenses zones resseques amb arbres agonitzant, com és el cas dels til·lers del passeig, al costat de zones inundades per l'aigua dels aspessors.

DOSSIER. DEL VERD AL MARRÓ

Grans xucladors: piscines privades, turisme i creuers

Les crides de l'Administració per reduir el consum d'aigua potable a les llars contrasten amb l'ús abusiu que en fan alguns sectors econòmics, per exemple la indústria turística. Repassem qui són els principals malbaratadors d'aigua a Barcelona

ELOI LATORRE

La sequera excepcional ha fet habituals les crides de les Administracions a la ciutadania per a l'estalvi i l'ús eficient de l'aigua potable: no entretenir-se sota la dutxa, tancar les aixetes quan sigui possible a l'hora de rentar plats o amb la higiene personal, no posar el rentavaixelles o la rentadora si no estan carregats, o instal·lar sistemes d'estalvi en el dipòsit dels sanitaris, formen part de la banda sonora d'aquests temps d'escassetat d'aigua de pluja.

Segons una recerca del 2021 de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de la UAB, sis de cada deu llars de Barcelona i la corona metropolitana no disposen de cap tecnologia que reguli l'ús d'aigua en aixetes, cisternes o electrodomèstics. L'estudi, encarregat per l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB), estableix que el 60% de llars malbaraten 14 litres cada dia, per damunt del consum mitjà. Des del 2006, la normativa tècnica d'edificació de Barcelona obliga a instal·lar mesures d'estalvi, com les cisternes de doble descàrrega. Per tant, són els habitatges més antics, ocupats generalment per famílies amb rendes baixes, els que no hi estan condicionats.

Jardins privats i piscines

En l'altre pol de l'escalafó social també hi ha malbaratament, potser menor quantitativament, però molt més alt en termes relatius. Segons dades fetes públiques per l'AMB al juny, a la conurbació de Barcelona hi ha 25.000 llars familiars que consumeixen aigua per damunt dels 200 litres per persona i dia, és a dir, que dupliquen la mitjana de despesa al territori, estimada en 103 litres per habitant i dia. D'aquests casos, gairebé la meitat, 13.000, estan situats a Barcelona ciutat -un 22% dels quals es concentren al districte de Sarrià-Sant Gervasi-. Es tracta, segons l'entitat supramunicipal, de cases amb jardí o piscina privada, o ambdues circumstàncies.

Les mesures d'excepcionalitat per l'alerta de sequera dictades per la Generalitat el passat febrer prohibeixen el rec de gespa i el limiten a la resta de vegetació només per a la supervivència de l'arbrat, però en els casos de les piscines sí que permeten la renovació parcial si tenen sistemes de recirculació d'aigua. A Barcelona hi ha, segons les estimacions del 2021

de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), 1.456 piscines -una per cada cent habitants, una de les ràtios més baixes del país, val a dir-, de les quals catorze són municipals i un centenar són d'ús públic -d'equipaments esportius o centres educatius-. La immensa majoria, doncs, es troben en cases unifamiliars, blocs d'habitatges o en establiments hotelers.

Hotels i habitatges turístics

El turisme és un altre dels punts calents del debat al voltant de la moderació del consum d'aigua a la ciutat. En els darrers mesos, Administracions i representants empresarials del sector s'han abocat a una guerra de xifres sobre l'impacte de la despesa hídrica en els establiments dedicats a l'allotjament de visitants. Al març, coincidint amb el decret de l'estat d'emergència per sequera, l'agència pública Barcelona Regional urgia els hotels a aplicar mesures de reducció del consum, atès que, segons les xifres de què disposava, un client d'un establiment de cinc estrelles pot arribar a utilitzar fins a 545 litres al dia, quintuplicant la mitjana del consum resident -la xifra es reduïa a 242 litres per als hotels d'una o dues estrelles-, de manera que el negoci hotelier, segons aquests barems, acaparava el 12% de la despesa hídrica de la capital.

El Gremi d'Hotels de Barcelona va replicar amb les seves pròpies dades, argumentant que les de Barcelona Regional, tot i admetre-les, eren del 2016 i d'aleshores ençà, mitjançant mesures de renovació de les tecnologies d'estalvi i reciclatge d'aigües i de conscienciació a la clientela, el consum s'ha reduït en 3.000 milions de metres cúbics. La patronal situa el consum en una forquilla que va dels 242 litres diaris per a la clientela d'hotels de cinc estrelles als 110 per als d'una i dues estrelles, una despesa que seria gairebé equivalent a la dels empadronats a la ciutat.

Per si no n'hi havia prou, l'AMB feia pública al juny la seva estadística, basada en un nou estudi en el qual, tot i donar la raó al gremi sobre la reducció en l'última dècada, estima que un turista a Barcelona continua consumint el doble d'aigua que un resident habitual, amb una mitjana diària de 194 litres per visitant -i un ventall entre els 312 dels establiments d'alta gamma i 137 en els de més baixes prestacions-.

Tenint en compte que, segons l'Institut Nacional d'Estadística, Barcelona va aco-

Un bany refrescant per a un públic reduït

La immensa majoria de les 1.456 piscines que hi ha a la ciutat es troben en cases unifamiliars, blocs de pisos o hotels, com aquest de la Gran Via. MARC JAVIERRE

El consum dels creueristes, sota la lupa

Els 2,3 milions de creueristes que van visitar Barcelona el 2022 van consumir 27 litres d'aigua. En total, més de 62 milions de litres. A la foto, el creuer Virginie. M. J.

llir l'any passat 29,8 milions de pernотacions, si extrapolem les dades de l'AMB, podem deduir que van consumir al voltant de 5.800 milions de litres en el total de l'any, pels 64.000 milions de les persones residents. La proporció d'aigua consumida pel turisme hotelier, segons aquesta estimació, se situaria al voltant del 10% del consum total. Però cal tenir en compte que el rastreig de l'AMB no analitza l'impacte dels Habitatges d'Ús Turístic (HUT), tot i que, amb un càlcul basat en registres històrics, avalua la despesa en aquesta modalitat d'allotjament per damunt dels 200 litres i diu que podria representar fins al 33% del consum d'aigua turístic.

Grans creuers

Hi ha un altre àmbit del negoci turístic l'afectació del qual sobre els recursos hídrics és més difícil d'avaluar i ha generat debat: els grans creuers, que a Barcelona han conegut un creixement rutilant en pocs anys. Enguany, s'espera que 800 vaixells turístics i més de tres milions de creueristes hi facin parada. Al març, la regidora d'Urbanisme reclamava al Govern de la Generalitat regular aquest flux davant

de l'episodi d'alarma per sequera. Un estudi impulsat per les universitats de Lleida, les Illes Balears i València estima que cada gran creuer consumeix 628.000 litres d'aigua cada cop que atraca en un port. Al Port de Barcelona, però, hi ha reticència a frenar-ne el creixement. El president, Lluís Salvador, ha argumentat que la majoria de naus -el 80%- tenen plantes dessalinitzadores pròpies i no fan provisió d'aigua de terra. L'autoritat portuària estima en 27 litres el consum d'un creuerista mitjà al seu pas per la ciutat. Si donem per bona la dada, i tenint en compte que el 2022 van aturar-se a Barcelona 2,3 milions de turistes marítics, el consum d'aigua estaria fixat en més de 62 milions de litres.

Segons l'AMB, un turista a Barcelona consumeix el doble d'aigua que un resident habitual tot i les mesures d'estalvi aplicades pels hotels

Una gestió de l'aigua privada i opaca

Agbar porta més de 150 anys gestionant l'aigua a Barcelona, la major part d'aquest temps sense contracte, i ha combatut als tribunals els intents de remunicipalització del servei. La seva lògica mercantilista es basa a minimitzar costos i maximitzar beneficis. Mentrestant, la pobresa hídrica creix

MÒNICA GUITERAS I AURA VIDAL
ENGINYERIA SENSE FRONTERES*

Els veïns i veïnes de Barcelona, des del 2012, reben l'aigua a través de l'empresa mixta Aigües de Barcelona, controlada pel grup Agbar -propietat de Veolia des del juliol del 2022-, La Caixa i l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB), que gestiona l'aigua a 23 municipis, amb gairebé tres milions de persones -el 38% de la població de Catalunya-.

Tanmateix, Agbar fa més de 150 anys que gestiona l'aigua a Barcelona, la major part d'aquest temps sense contracte. El 2010, arran de la denúncia d'un veí de la ciutat sobre la tarifa de l'aigua, va sortir a la llum que l'empresa privada gestionava l'aigua sense cap contracte i, per tant, les tarifes del servei no es basaven en cap marc legal. El 2013 es va crear l'empresa mixta Aigües de Barcelona, per regularitzar la situació, però es va constituir de manera opaca, sense cap concurs públic.

Malgrat els intents de remunicipalitzar-la, la concessió a l'empresa mixta que gestiona el servei integral de l'aigua a l'àrea metropolitana de Barcelona finalitzarà el 2047, després que una polèmica sentència del Tribunal Suprem dictaminés a favor d'Agbar. Aquesta empresa mixta compta amb un 85% de capital privat: el 70% d'Agbar i el 15% de La Caixa. El 15% de capital restant és públic. Per a la seva creació, l'AMB va assumir un deute públic de 190 milions d'euros a través d'una estratègia d'enginyeria financera per aportar liquiditat a la nova empresa, passant del 10% al 15% dels actius.

Mercantilització i drets humans

Davant de la situació de privatització de l'aigua que viu la ciutat de Barcelona històricament, és important destacar que l'Assemblea General de les Nacions Unides, el 28 de juliol del 2010, va reconèixer el Dret Humà a l'Aigua i al Sanejament (DHAS), fet que implica considerar l'aigua com un bé comú, que no hauria de ser objecte de lucre per part de cap empresa privada. I la mercantilització pot comprometre el compliment d'aquest dret. L'aleshores relator especial de les Nacions Unides pel DHAS, Léo Heller, en el seu últim informe sobre "Els drets humans i la privatització dels serveis d'aigua i sanejament", concreta els riscos que suposa la privatització per a la garantia del DHAS.

La lògica mercantilista del model de gestió privada es basa a minimitzar costos i maximitzar beneficis. Observem que el 56% dels costos imputats a la tarifa de l'aigua són costos il·legítims que no estan directament relacionats amb el consum d'aigua, sinó que inclouen la publicitat corporativa de l'empresa, els

Moviments socials, ecologistes i veïnals van fer públic el passat mes de març un document amb 42 propostes per a la gestió de l'aigua a la porta del Museu de les Aigües d'Agbar, a Cornellà de Llobregat. AIGUA ÉS VIDA

beneficis dels accionistes i el coneixement privat que acumula l'empresa.

Adicionalment, la confidencialitat amb què operen les empreses privades dificulta l'obtenció d'informació i documentació ambiental, cosa que es tradueix en una pèrdua de supervisió, transparència i democràcia. L'accés a la informació ambiental està reconegut pel Conveni d'Aarhus, la Llei Estatal 27/2006 i l'article 2 de la Llei 19/2014, del 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern (LTAIPBG).

Preus elevats i pobresa hídrica

La mercantilització, a més, posa en risc l'assequibilitat -o accessibilitat econòmica- del servei, a causa de la dificultat de les famílies i persones vulnerables per pagar les factures, agreujant les desigualtats en l'accés al dret a l'aigua. El preu mitjà de l'aigua a Catalunya ha augmentat un 66% des de l'any 2008. Aquesta alça de preus aboca moltes llars a una situació de pobresa hídrica, vulne-

Aigües de Barcelona es va constituir el 2013 sense cap concurs públic, després d'anys de gestionar l'aigua sense contracte

rant l'assequibilitat del servei i el Dret Humà a l'Aigua i al Sanejament.

Estudis recents de l'Organització de Consumidors i Usuaris (OCU) situen l'aigua de la ciutat de Barcelona com la més cara de l'Estat espanyol, amb un cost de 520 euros anuals per una factura anual de 175 m³, que seria equivalent a un habitatge amb tres o quatre persones. De fet, segons l'Observatori de Preus 2022 de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA), la gestió privada de l'aigua té un cost un 22% més elevat en comparació amb la gestió pública. La segona ciutat més cara de tot l'Estat és Múrcia, on també opera el grup Agbar.

Segons l'Institut de la Metròpoli (IERMB), la incapacitat de pagar les factures de subministraments, incloses les de l'aigua, té una clara repercussió directa sobre l'accés al subministrament. D'aquesta manera, la garantia a aquest dret queda supeditada a les circumstàncies personals i a la capacitat de poder assumir el cost del servei.

A Catalunya, a través de la mobilització ciutadana, es va impulsar el 2015 una iniciativa legislativa popular (ILP) que va aconseguir la Llei 24/2015, del 29 de juliol, de mesures urgents per afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica, que protegeix les persones vulnerables davant de talls de subministraments i obliga les empreses subministradores, mitjançant el principi de precaució, a assegurar-se que el con-

sumidor no es troba en situació de risc d'exclusió residencial abans de procedir al tall i, en conseqüència, veu vulnerat el Dret Humà a l'Aigua i al Sanejament.

La mercantilització de l'aigua, igual que la de l'energia, ha generat a Catalunya greus situacions de pobresa hídrica i energètica, situacions on famílies i persones no poden afrontar el pagament dels subministraments bàsics.

*Mònica Guiteras i Aura Vidal també són membres de l'Aliança Contra la Pobresa Energètica i Aigua és vida.

El 56% dels costos imputats a la tarifa de l'aigua no tenen a veure amb el consum: inclouen els beneficis dels accionistes i la publicitat corporativa

El preu de l'aigua a Catalunya ha crescut un 66% des del 2008, una pujada que aboca moltes famílies a una situació de pobresa hídrica

El riu Besòs, al seu pas per Sant Adrià, amb les Tres Xemeneis al fons. RRENOMFOTO

El Llobregat i el Besòs: què volem dels rius de Barcelona?

Les deficiències en les infraestructures de sanejament i la constant pressió urbanística impedeixen que els rius exerceixin les funcions que els pertocuen en l'ecosistema, que són fonamentals per al sosteniment de la vida en l'actual situació de crisi ecològica global

LAIA SERRA I DÍDAC NAVARRO
ECOLOGISTES EN ACCIÓ

L'aigua que es consumeix a l'àrea metropolitana de Barcelona procedeix majoritàriament de fonts superficials de les conques dels rius Ter i Llobregat. També s'aprofiten algunes fonts subterrànies, a través de més de seixanta pous repartits entre els aquífers de la Vall Baixa i del Delta del Llobregat, la Cubeta de Sant Andreu i el Pla de Barcelona, així com l'aquífer del Besòs. Actualment també compta amb l'aportació d'aigua de mar dessalinitzada a les plantes del Llobregat (el Prat de Llobregat) i la Tordera (Blanes).

A l'estudi sobre el "Dret humà a l'aigua i el sanejament davant l'emergència climàtica: diagnosi, debats i propostes per a l'Àrea Metropolitana de Barcelona", que vam elaborar el 2022 Ecologistes en Acció juntament amb Enginyeria Sense Fronteres, vam fer palesa la poca efectivitat de les infraestructures a l'àrea metropolitana, on s'aprofita el 5% de l'aigua de pluja, quan se'n podria aprofitar el 80%.

Al novembre del 2020 vam participar molt activament en l'organització de l'Àgora dels Moviments Socioambientals del Besòs, on moltes entitats denunciàvem les deficiències de les infraestructures

de sanejament, així com la pressió urbanística constant que impedeix les funcions ecosistèmiques que hauria de tenir el riu. En la declaració d'aquella primera Àgora del Besòs, denunciàvem que "l'empresa gestora del cicle integral de l'aigua, Aigües de Barcelona -controlada per la multinacional Agbar- vulnera la dimensió de qualitat relativa al dret al sanejament" i que "a l'àrea metropolitana de Barcelona no comptem amb una xarxa de clavegueram dual que separi les aigües de pluja de les residuals", cosa que continuem denunciant i reclamant.

Contenir la demanda d'aigua

Al 2021 vam presentar un decàleg de mesures per implementar en la que seria la pròxima legislatura del Govern de Catalunya. Travessa el document la urgència de mesures relacionades amb la planificació hidrològica i la consideració de l'aigua com a dret humà. Per garantir els abastaments i complir amb la Directiva Marc d'Aigua en un període de crisi global i incertesa, es recomana implementar mesures de contenció de la demanda -moratòria urbanística, tarifes progressives segons usos i consums...-, garantir els usos preferents ambientals de l'aigua i aportar múltiples noves fonts d'acord amb els criteris de la Nova Cultura de l'Aigua -aigües regenerades, aprofitament de

les pluvials, recuperació d'aigües subterrànies i mesures d'estalvi-. La dessalinització s'ha de considerar l'última font de suport per fer front a períodes de sequera, apuntàvem en el decàleg; però a hores d'ara la dessaladora de la Tordera finalment s'ha ampliat, s'ha augmentat el rendiment de la del Prat de Llobregat i es tira endavant la del Foix.

Totes les organitzacions que vam participar a la Cimera Social de la Sequera vam presentar diverses, possibles i necessàries actuacions per afrontar la sequera. Però moltes de les mesures que reclamem les entitats no s'implementen, en part perquè són canvis estructurals que qüestionen el model de país a Catalunya. Enfront de la sequera, els moviments socials no es pregunten si calen més dessaladores o no, sinó que es qüestionen si són necessaris tants regadius i macrogranges de ramaderia industrial per a

Els rius requereixen zones on poder desbordar quan hi ha pluges torrencials i marges naturals per al bosc de ribera i altres ecosistemes fluvials

l'exportació de vegetals i carn, i en conseqüència, l'exportació de l'aigua consumida en la seva producció. Entre aquestes mesures, hi ha la de fomentar la participació ciutadana en la gestió de l'aigua, que li pertoca a la Generalitat, segons la Directiva Marc d'Aigua. Per a això, cal recuperar i readaptar els consells de conca aprovats fa més d'una dècada i que encara estem reivindicant.

Canvi global i salinitat dels rius

L'excés de sal afecta negativament la potabilització de l'aigua. Obliga a implantar tecnologies, com ara l'osmosi inversa, que han encarat el procés, i en els quals, a més, l'ús de clor produeix compostos químics derivats que poden esdevenir tòxics per al medi ambient i la salut.

Els efectes del canvi global podrien incrementar la salinitat dels rius, però concretament al tram baix del Llobregat la mineria de potassa hi ha tingut gran repercussió: un estudi de la Universitat de Barcelona al 2013 la situava al límit de l'ús agrícola i deia que era inacceptable per a l'ús humà. A la declaració del 2021, a la qual hem alludit anteriorment, encara denunciàvem les actuacions de l'empresa ICL respecte a la salinització del Llobregat i l'apropiació de recursos públics, exemples clars de l'extractivisme que pateix el riu i que encara avui continua, com denuncien la Taula del Llobregat i Prou Sal.

Situació d'excepcionalitat hídrica

Molts rius a l'Estat espanyol han estat afectats i transformats pel creixement urbanístic del segle XX, convertits en desguassos i zones d'abocament d'escombraries, on han proliferat espècies vegetals i animals exòtiques -algunes invasores- i s'ha perdut biodiversitat.

Ecologistes en Acció vam presentar el 2019 el projecte de remunicipalització del Besòs. Es va fer arribar la proposta a totes les Administracions implicades i hem tingut reunions amb la direcció de l'Agència Catalana de l'Aigua, el Consorci del Besòs i el Consorci del Besòs i el Tordera per poder concretar el projecte. Però la proposta no s'està realitzant, malgrat que alguns ajuntaments treuen pit davant de les petites accions que han fet al riu.

Cal més ambició per recuperar els valors ambientals dels rius urbans; aconseguir un riu sa, que sigui refugi de biodiversitat i garanteixi uns serveis ecosistèmics fonamentals per al sosteniment de la vida en l'actual situació de crisi ecològica global. Els rius requereixen zones on poder desbordar quan hi ha pluges torrencials i marges naturals on es pugui desenvolupar el bosc de ribera i la resta d'ecosistemes fluvials característics dels rius mediterranis. Però ara, els trams baixos del Llobregat i el Besòs no segueixen el seu curs natural: estan limitats per estructures de ciment que canalitzen els rius com si es tractés d'una canonada.

Edificacions en zones inundables

Al 2021 instàvem a destinar els fons europeus Next Generation (NGEU) a operadors públics, per adaptar-nos al canvi global, davant la gran vulnerabilitat del litoral català i els espais riberencs. Mobilitzar el cúmul de sediments i sorres emmagatzemats als embassaments, alliberar les zones inundables de construccions que posen en risc els béns naturals, materials i les vides humanes. Però com denuncia l'Entesa per un Parc Litoral al Besòs, el Pla Director Urbanístic de les Tres Xemeneies (PDU3X) pretén construir 1.844 habitatges des del riu Besòs fins al barri de la Mora de Badalona, en zona inundable i potencialment inundable, entre el ferrocarril i la platja. Aquesta no és sinó una altra mostra del cas omís que les Administracions fan d'aquesta prerrogativa.

DOSSIER. DEL VERD AL MARRÓ

Patrimoni dels barris

L'aigua és un bé imprescindible per a la supervivència humana, però també enriqueix i dignifica els llocs per on passa. Els cursos d'aigua o les fonts són des de sempre espais de socialització que les entitats veïnals del nord de Barcelona defensen amb unghes i dents

ERIC MONER

El passat 2 d'agost, l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) va decretar per primer cop l'emergència per sequera a 22 municipis. Una mesura que vol donar resposta a una realitat: les reserves d'aigua dels embassaments de les conques internes de Catalunya no superaven el 25% a principi de setembre. És una xifra molt inferior a la de l'any passat, quan estaven al 38%. L'excepcional manca d'aigua evidencia la importància que aquesta té per al consum humà, però també com a eix patrimonial i cultural de la ciutadania.

El Rec Comtal, aigua que dignifica

Entre els barris de Can Sant Joan (Montcada i Reixac) i Vallbona, es troba l'únic tram descobert del Rec Comtal, una estructura hidràulica construïda al segle X per abastir d'aigua la capital catalana i que va funcionar fins a final del segle XIX. La canalització mil·lenària es nodreix de les aigües freàtiques del riu Besòs i originalment desembocava al port de Barcelona, després de transcórrer pels antics pobles de Sant Andreu de Palomar i Sant Martí de Provençals.

El Rec forma part de la memòria històrica de la zona: abans el veïnat hi rentava la roba o l'emprava com a espai d'esbarjo. Ara, el projecte de gestió comunitària *El Rec Comtal es mou* -que va néixer el 2017- cohesionava Can Sant Joan i Vallbona a través d'activitats lúdiques, com ara tallers de circ i jocs per a infants en aquest indret natural. El *Cinema a la fresca* és una de les propostes més recents, en què els veïns es reuneixen per veure una pel·lícula al costat de la sèquia, i ha funcionat com a entreteniment per combatre la calor.

En un entorn urbà atrinxerat per grans infraestructures, com ara les vies del tren o les autopistes, el Rec Comtal es converteix en un oasi natural. "La memòria viva que representa aquest patrimoni cultural i mediambiental obre un escenari de millora de la qualitat de vida per als barris per on passa", expressa Antonio Alcántara, membre de la Taula Comunitària del Rec Comtal. Els activistes han explicat a través d'un documental el procés de dignificació de la zona els últims anys.

El cabal, en perill per la sequera

Com a mesura per combatre la sequera, la Generalitat de Catalunya va anunciar a l'abril la proposta d'emprar aigua del Rec Comtal per potabilitzar-la i abastir l'àrea metropolitana. El pla planteja la construcció d'una canonada que recaptaria aigua al naixement del Rec i enllaçaria amb l'Estació de Tractament d'Aigua

"Vine a jugar al Rec"

Un grup de nens i nenes participen en una activitat familiar celebrada el passat estiu en el marc del projecte de gestió comunitària 'El Rec Comtal es mou'. AV DE MONTCADA CAN SANT JOAN

'El Rec Comtal es mou' organitza des del 2017 activitats per cohesionar la zona, com el Cinema a la fresca al costat de la sèquia

El veïnat ha exigint la restauració de la Font de Santa Eulàlia, a Collserola, propietat de la Fundació Hospital de la Santa Creu i Sant Pau

Potable. Aigües de Barcelona reconeix que l'actuació reduiria el cabal del Besòs.

La notícia es va rebre amb cert excepcionalisme. L'Ajuntament de Montcada i Reixac va denunciar que no se'l va informar de la decisió abans que es fes pública. L'AV de Can Sant Joan, per la seva banda, considera oportú l'ús de l'aigua del canal per a consum humà, però garantint un mínim cabal per conservar la flora i la fauna del seu voltant. Tot i això, lamenten haver-se assabentat de l'operació per la premsa i critiquen que l'ACA no s'hagi posat en contacte amb ells. Al juliol, l'agència es va reunir amb el consistori montcadenc per informar-lo de la possibilitat de construir pous al Besòs i així no actuar exclusivament al Rec Comtal.

Les fonts i mines de Collserola

Una altra lluita per la preservació del patrimoni hidràulic és la protecció de les fonts i mines de la serra de Collserola, encapçalada per l'Arxiu Històric de Roquetes-Nou Barris. El procés s'ha iniciat amb la conscienciació social de tenir cura d'aquests espais. L'entitat disposa de l'Aula Collserola, amb un fons documental consultable amb fotografies, mapes, itineraris de fonts, camins, flora i fauna del parc. També organitzen rutes per la serra, on es tracta la funció essencial de l'aigua. "Les mines són l'inici de la vida", declara

Arnaldo Gil, soci fundador de l'Arxiu Històric. Les fonts també formen part de la memòria històrica de la metròpoli i han sigut essencials en el seu desenvolupament, sobretot a barris com el de Torre Baró, on l'aigua corrent no va arribar fins al 1975. Per preservar-les, cal garantir-ne un bon manteniment, reclama l'Arxiu Històric, i que així puguin ser gaudides per la ciutadania. Però la realitat és que no totes les fonts de la serra tenen la mateixa protecció. Mentre que les de Vallvidrera es troben catalogades, només una del districte de Nou Barris ho està: la Font Muguera.

El passat gener una seixantena de veïns va concentrar-se a la Font de Santa Eulàlia, propietat de la Fundació Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, per demanar-ne la restauració. L'espai s'havia degradat i convertit en un punt de trobada per a botellots, i la porta de la mina l'havien tirat a terra. Arran de la pressió, s'ha tancat l'entrada per evitar més destrosses.

Una altra victòria és la rehabilitació de la Font Vella de Canyelles, aprovada en els pressupostos participatius Decidim Barcelona de Nou Barris. Tot i això, segons l'Arxiu, seria necessari millorar-ne la senyalització, elaborar un estudi i fer una intervenció perquè tornés a rajar aigua. "És essencial recuperar la memòria d'aquestes fonts perquè les generacions futures li donin valor", explica Gil.

BARCELONES

Quatre apunts per entendre la importància de Salvador Seguí

Un segle després del seu assassinat, recordem el Noi del Sucre, figura cabdal de la CNT i l'anarcosindicalisme i d'un moviment obrer català que volia ser autònom dels partits polítics

MARC FONT

El 10 de març del 1923, el cafè El Tostadero, ubicat a la plaça Universitat, va ser l'escenari de la darrera tertúlia de Salvador Seguí. Després de compartir-hi hores amb els seus amics Lluís Companys -aleshores advocat i futur president de la Generalitat- i els sindicalistes Lluís Botella i Francesc Comas -el *Peronas*-, qui era el dirigent més conegut de la Confederació Nacional del Treball (CNT) va adreçar-se juntament amb Comas al districte Cinquè de Barcelona -posteriorment anomenat barri Xino i actual Raval-. A la cantonada del carrer de la Cadena -avui Rambla del Raval- amb el de Sant Rafael, els esperaven tres homes que els cosirien a trets. Seguí moriria a l'instant, tenia 35 anys; el *Peronas* ho faria tres dies més tard a l'Hospital Clínic.

Nascut el 1887 a Lleida, però fill d'una família arrelada a Tornabous -a l'Urgell- que s'establiria a la capital catalana quan ell encara era un nen, Seguí va tenir una vida trepidant, de militància precoç -als 15 anys ja participava a mítings obreristes- i amb el temps combinaria les facetes d'home d'acció i teòric anarcosindicalista -de formació autodidacta- que farien d'ell el principal referent del que a l'època seria un autèntic moviment de masses. Pintor de parets -mai deixaria l'ofici-, va viure temps d'una gran conflictivitat social, en què els obrers intentaven millorar les seves pèssimes condicions i patien la repressió dels patrons. Seguí, de fet, seria una

Seguí va esdevenir secretari general de la CNT en un congrés històric celebrat el 1918 a l'Ateneu Racionalista Obrer de Sants

RAI FERRER

víctima més del pistolerisme. Repassem la seva figura amb els historiadors Xavier Díez -autor d'*El pensament polític de Salvador Seguí* (Virus Editorial, 2016)- i Manel Aisa, especialitzats en l'anarquisme.

Què el fa rellevant?

Díez considera que el Noi del Sucre és un personatge rellevant "sense el qual no és possible comprendre la Catalunya i l'Europa contemporànies". En aquest sentit, subratlla que "forma part de la generació que va ser capaç de donar una expressió pràctica a un anarquisme implícit que hi ha dins la societat catalana, com podia ser un sindicat". La CNT es convertiria en un enorme moviment de masses, amb 750.000 afiliats el 1918, i Díez hi afegeix també la seva importància "des del punt de vista teòric, per la capacitat de crear un discurs amb un projecte social suficientment atractiu, realista i ben elaborat". Seguí va arrencar la seva militància a Solidaritat Obrera, organització prèvia a la CNT, que al seu torn seria fundada el 30 d'octubre del 1910 i on tindria càrrecs dirigents a partir del 1915.

Els èxits principals

Seguí es va convertir en el secretari general de la CNT en l'històric congrés celebrat del 28 de juny a l'1 de juliol del 1918 a la seu de l'Ateneu Racionalista Obrer de Sants, ubicat al carrer del Vallespir. El sindicat vivia anys de creixement, fruit tant de factors externs -com la influència de la Revolució Russa- com interns -l'encariment de la vida, conseqüència de la inflació desbocada provocada per la I Guerra Mundial- i el congrés va servir per aprovar la proposta dels sindicats únics, una estructura que permetia superar l'antiga organització en sindicats d'oficis i que agrupava tots els treballadors d'una empresa en un mateix sindicat del ram, amb el conseqüent increment de volum i capacitat de pressió.

Tant Díez com Aisa consideren aquest canvi un dels principals èxits del Noi del Sucre. Aisa hi afegeix que va permetre "modernitzar els sindicats" i, com es va veure amb la vaga de *La Canadenca* -en què es va assolir la jornada de vuit hores, tot i que després la patronal no la respec-

LA 'SEVA' BARCELONA, DESAPAREGUDA

Fruit d'una intensa transformació urbanística, la Barcelona actual ha canviat molt respecte de la de Seguí. Molts dels espais que freqüentava han desaparegut. N'és un exemple l'Ateneu Racionalista Obrer de Sants, ubicat al número 12 del carrer del Vallespir i que el 1918 va acollir l'històric Congrés de la Confederació Regional del Treball de Catalunya (CRT), la branca catalana de la CNT, en què s'aprovaria la nova organització en sindicats únics. Des del 2018, aquest punt compta amb un faristol que recorda la història del Congrés de Sants.

El 16 de març del 1919, un Seguí que havia recuperat la llibertat hores abans després d'estar empresonat des del gener, va pronunciar un elèctric discurs a la plaça de braus de Les Arenes. La CNT hi celebrava una assemblea en què es va decidir posar punt i final a la vaga de la Barcelona Traction Light and Power, *La Canadenca*, que s'allargava des de feia un mes i mig. A canvi, hi havia el compromís de reduir la jornada laboral dels obrers a les vuit hores diàries, que els patrons incomplirien. Sense activitat taurina des del 1977,

ja fa més d'una dècada que Les Arenes és un centre comercial.

Habitual dels cafès i amant de les tertúlies, ja no existeixen dos dels que més freqüentava: el Tostadero -el darrer que trepitjària, situat a la plaça Universitat i que va desaparèixer el 1954- i el Cafè Espanyol, al Paral·lel, obert les 24 hores i que tancaria portes el 1940.

Tampoc es manté el carrer de la Cadena, on el van matar. Com a tal va passar a la història als anys noranta, quan van enderrocar-se diverses illes de cases per donar pas a l'actual Rambla del Raval.

Homenatge passat i present. La placa col·locada el 1983 al lloc on Salvador Seguí havia estat assassinat seixanta anys abans -l'encreuament dels carrers de Sant Rafael i de la Cadena- conviu amb una intervenció d'art urbà. RRENOMFOTO

tés- “demostrar que es podia vèncer”. Destaca que el de Seguí era un moviment obrer “revolucionari, que pretenia construir una societat diferent” i ho feia a partir d’una “institucionalitat pròpia, amb la creació de cooperatives de treball, de consum, mútues, escoles, ateneus populars...”. Díez posa en valor que va promoure la “independència del sindicat respecte dels partits polítics de la classe treballadora”, el que es traduirà en una classe obrera “molt autònoma” que anys més tard serà “capaç d’enfrontar-se amb les armes al feixisme i només podrà ser derrotada després d’una llarga i duríssima guerra civil”.

Per què feia por al poder?

Fortament perseguit -va ser detingut i empronat en diverses ocasions- i objecte de diversos atemptats previs al seu assassinat, Seguí era una figura que feia por al poder, per la seva capacitat de liderar el moviment obrer i teixir ponts amb sectors polítics i socials. Allunyat dels exponents de la CNT més partidaris de l’acció directa, era crític amb la violència, ja que la veia contraproduent com a eina revolucionària i considerava que contribuïa a legitimar la repressió.

Un exemple de la seva capacitat per articular ponts era la sòlida amistat amb els advocats i polítics republicans Francesc Layret -assassinat per pistolers a sou de la patronal el 1920- i Lluís Companys. Als tres els uneix un final tràgic. Per a Aisa, “se’l veia com una persona que sabia aglutinar un moviment obrer que amb ell funciona, i això molesta molt la burgesia i els poders de l’Estat, que planegen acabar amb ell i per això creen el Sindicat Lliure”. El seu assassinat mai es va arribar a resoldre, però s’atribueix a pistolers d’aquesta organització pagats per la patronal.

Díez recalca que el perill que suposava Seguí per al poder sorgeix de la seva proposta d’articular un “sindicat sobirà i independent dels partits, que en tot cas s’hi relaciona per aconseguir coses, ja que això implica que el sistema no tingui el control sobre la classe treballadora, i aquesta independència dels obrers feia molta por, perquè implicava que es podia fer un tipus de societat diferent de la burgesa”.

Com hauria evolucionat?

Un segle després del seu assassinat, Díez considera que de Seguí en queda “una mica el mite”, que s’ha “recuperat després de diverses èpoques de silenci”. Alhora, però, creu que “s’ha abusat massa d’associar la seva imatge a l’assoliment de les vuit hores”. Personatge molt crític amb el catalanisme conservador de l’època que liderava la Lliga de Francesc Cambó i proper a un model d’Estat més aviat confederal, costa saber com hauria evolucionat si hagués pogut viure més enllà dels 35 anys.

Díez opina que potser li hauria passat com a d’altres històrics de la CNT, com Àngel Pestaña -que acabaria fundant una formació política, el Partit Sindicalista- i hauria “quedat una mica aïllat, apartat dels sectors més joves i intransigents; hauria xocat amb gent com Joan García Oliver i Buenaventura Durruti”. Aisa, però, creu que potser “hauria seguit una línia similar a la de Joan Peiró, que va mantenir-se dins la CNT i arribaria a ser ministre”. En tot cas, la CNT dels anys trenta, renascuda després de ser il·legalitzada per la dictadura de Primo de Rivera, era una organització diferent a la dels anys vint i Seguí.

BARCELONES

Llibres

La Barcelona de Pedro Balañá

Publicat per una editorial cordovesa especialitzada en temes taurins, aquest llibre sobre l'empresari català és un magnífic retrat d'una època i una ciutat que va molt més enllà de l'afició popular per les 'corrides'

MARIA FAVÀ

El títol del llibre *Balañá, el mayor espectáculo del mundo* és quasi el mateix que el de la pel·lícula nord-americana de l'any 1952, que va dirigir Cecil B. DeMille amb un luxós repartiment d'estrelles i molts premis. I de fet, la pel·lícula i el llibre tenen punts en comú. Però sota el títol d'aquest volum s'amaga una història singular de Barcelona que anem descobrint de la mà de Pedro Balañá Espinós, un original *self-made man* català que va arribar a ser un important empresari del món de l'espectacle. L'autor és Josep Guixà, que durant deu anys s'ha documentat de forma exhaustiva en arxius i hemeroteques, però també ha anat a buscar la memòria oral dels qui van conèixer el personatge. I el resultat és un llibre magnífic que es llegeix com una novel·la.

De repartidor de llet a gran empresari

Balañá era un home d'origen molt humil que va començar fent d'escolanet en una parròquia de Terrassa i va acabar convertint la plaça de toros Monumental en la més prestigiosa del món. Entremig va fer de repartidor de llet, va muntar una primera vaqueria a Sants, va ser dues vegades regidor de l'Ajuntament de Barcelona i importador de vaques d'Holanda,

i va subministrar carn als mercats de la ciutat. Va regentar les dues places de toros de Barcelona, on van torejar les figures més mítiques i on va propiciar el llançament de Domingo Ortega i la rivalitat entre Manolete i Arruza, i va donar ales al fenomen Chamaco. Va organitzar més de 1.000 festivals taurins, combats de boxa, circs i muntatges lírics, i va fundar una cadena de cinemes on es van estrenar 500 pel·lícules.

Va anar canviant d'activitat i de negoci perquè preveia abans que ningú quan una activitat aniria de capa caiguda i intuïa cap a on podien anar les noves tendències. Es va saber adaptar als canvis d'hàbits i dels gustos del públic. Es va avançar a la crisi del teatre, va comprar algunes sales i les va convertir en cinemes. Aquesta reconversió li va comportar moltes crítiques que no li devien afectar ni poc ni gaire. Va deixar un llegat de festivals benèfics i unes sales de cinema molt modernes. Ell

El llibre descobreix que els expedients personals del Balañá regidor han desaparegut de l'Arxiu Municipal Contemporani

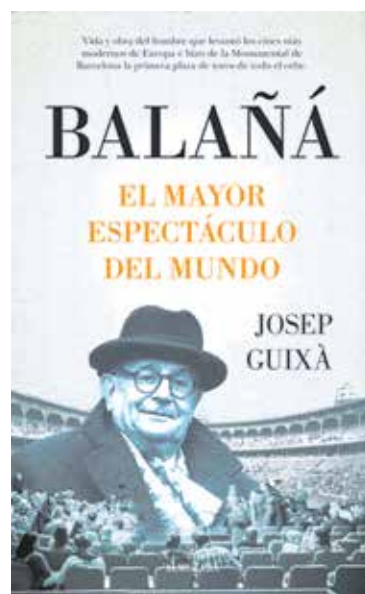
L'empresari Pedro Balañá Espinós -assegut a l'esquerra-, al costat del seu fill Pedro Balañá Forts, durant una entrevista. ARXIU BALANÁ

BALANÁ

Josep Guixà

Editorial Amuzara

336 pàgines. 21,95 €

ja no ho va poder veure, però cinc mesos després de la seva mort, els Beatles van actuar a la Monumental, un recital que va marcar una època i una generació.

Va ser un home molt treballador, "obsessiu", diu l'autor del llibre. Ell va saber conquerir els periodistes amb simpatia, però també amb regals i entrades per als seus espectacles. La seva nissaga no va ser tan llesta ni tan simpàtica.

Sense estalviar-se les parts fosques

Guixà no ha escrit una hagiografia. No ha glorificat el personatge. Ans al contrari. "Cuando un biógrafo elige el camino de no glorificar a su personaje en pago a unas migajas de intimidad subministrada por sus familiares, no tiene más remedio que rodearse de un buen puñado de expertos", diu l'autor en el capítol d'agraïments. Guixà també ha posat al descobert les parts fosques del personatge, sobretot pel que fa a la seva influència en la política. I ens descobreix que els expedients personals del regidor Balañá han desaparegut de l'Arxiu Municipal Contemporani.

Els editors catalans no van saber veure el valor d'aquest llibre o potser només el van mirar en diagonal. Sorpren que l'hagi editat Amuzara, una editorial cordovesa especialitzada en temes taurins. Tampoc el devien llegir gaire en profunditat, perquè, si bé el personatge central és un empresari que també va organitzar *corridos*, el paisatge és radicalment barceloní i català. I malgrat que l'Ajuntament de Barcelona es va declarar l'any 2004 "ciutat antitaurina", el cert és que l'afició popular pels toros -*corridos*, correbous, toros embolats...- és encara viva a Catalunya.

Balañá va saber conquerir els periodistes amb simpatia, regals i entrades; la seva nissaga no va ser tan llesta ni tan simpàtica

GELATERIA

EL TIO CHE

Casa fundada l'any 1912
FABRICACIÓ PRÒPIA
I ARTESANA
OBERT TOT L'ANY
SUÏSSOS, ENTREPANS, ORXATES
TORRONS ARTESANS

Rambra Poblenou, 44-46
93 309 18 72 - Barcelona
www.eltioche.com
eltioche1912@hotmail.com

La força del moviment veïnal
De l'alcalde Porrioles a l'alcaldesa Colau
(Jaume Carbonell (coord.))

Participen:
Manu Andreu - Lluís Arzu - Jaume Carbonell - Maria Forc - Pep Marquet
Àlex Merelles - Carola Moreno - Andreu Riera - Carles Pla - Albert Riera
Josep Riera - Gabriela Serra - Mònica Teixera

50 anys de lluita ciutadana als barris

El moviment veïnal ha estat durant cinquanta anys un element protagonista per impulsar la transformació de Barcelona. En aquest llibre coral es posen en relleu els seus orígens, l'evolució, les fortaleces i les debilitats i les lluites.

fundacioapipacam.org/editorial-hacer

ACCIO SOCIAL I RESIDENCIAL
FUNDACIÓ
apip-acam

Troba'l a:
todostuslibros.com

Barcelona sona a precarietat laboral

Músics professionals denuncien que moltes sales de música en directe no respecten el conveni que els obliga a assumir els tràmits amb la Seguretat Social. Una mala pràctica que, sovint, tampoc no complirien els centres cívics

ANAÏS BARNOLAS

La llei que regula la contractació dels músics a l'Estat espanyol, el Reial Decret 1835/1985, estableix que els músics són treballadors per compte aliè i que, en conseqüència, han de ser contractats directament per l'organitzador o empresari responsable de l'espectacle. És a dir, obliga a la part contractant a donar d'alta als músics a la Seguretat Social i a practicar-los la retenció de l'IRPF. La realitat, però, és ben diferent: "Tot i que hi ha un conveni que regula els drets dels músics, els propietaris de les sales solen obligar-los a estar donats d'alta com a autònoms o els paguen en negre", assegura Ramon Vagué, baixista i membre del Sindicat de Músics Activistes de Catalunya (SMACI).

Una altra fórmula de les sales grans és llogar l'espai als músics: "Tens diferents paquets i esculls segons el risc que vols córrer, com si fossis un empresari. Si pagues un import determinat, t'emportes l'entrada sencera. Si pagues menys, vas al 70% per a mi i el 30% per a tu. Això fa que el músic tingui més obligacions i maldecaps", explica Albert Costa, trombonista i membre de l'SMACI, que apunta que les sales grans, "gràcies als seus tentacles dins de l'Administració, tenen subvencions considerables". "Si una sala no programa i només lloga, és una sala de concerts o és un espai? Hauria de tenir una subvenció per a la programació?", es pregunta.

El dilema de les sales petites

El circuit musical a Barcelona també el formen moltes sales petites, gestionades sovint per petits empresaris enamorats de la música, que cada cop tenen més difícil fer front al preu dels lloguers: "Tampoc donen d'alta els músics, perquè diuen que no tenen solvència. Si els han de pagar 80 euros per una actuació, però els han de donar d'alta, es converteixen en 150 euros", exposa Vagué. "Quan la mala praxi ve d'una gran empresa, pots fer la denúncia a Treball, però si ve d'una de petita, si ho fas, li tancarà el local, i en el fons enriqueixen el teixit cultural", agrega.

Hi ha sales, però, que "intenten fer bé les coses i donen d'alta els músics, com Luz de Gas o La Paloma", apunta Costa. "Quan la patronal [l'Associació de Sales de Concerts de Catalunya (ASACC)] fa el festival del Castell de Montjuïc, també ho fa bé", afegeix, però lamenta que "no vetlla perquè les seves sales compleixin".

Segons Vagué, a Barcelona cada cop hi ha menys sales de música en directe. "Els grans empresaris les adquireixen i les re-

converteixen en algun altre negoci enfocant al turisme". El darrer local abocat a baixar la persiana és el Milano Jazz Club, un dels enclavaments del jazz a la ciutat. Ho ha fet per convertir-se en establiment d'una cadena de *trattories* italianes.

El cas dels centres cívics

Uns espais que han anat guanyant protagonisme a mesura que les sales de música en directe anaven tancant han estat els centres cívics. Però els membres de l'SMACI denuncien que, malgrat ser municipals, tampoc no donen d'alta els músics: "Molts tenen la gestió externalitzada, i els músics acaben discutint amb l'empresa i no pas amb l'Administració", denuncia Vagué. "Hi ha hagut esdeveniments organitzats pel Consistori en què ell mateix ha encobert la il·legalitat en termes de drets laborals, ja que enviava els artistes a falses cooperatives d'autònoms perquè es donessin d'alta", exposa.

La llei estableix que els músics són treballadors per compte aliè i que han de ser contractats pels locals, cosa que no sol ser habitual

Fa referència a empreses pantalles "a les que els músics recorren i que, a canvi de pagar una quota, els donen d'alta a la Seguretat Social, però el cost va a càrrec dels músics, quan per llei és el contractant qui ho ha de fer", afegeix.

Per part de l'Ajuntament, hi ha hagut intents de millorar la situació. El 2017 "es va comprometre a contractar els músics, però no ho va complir. Els dona d'alta a Cultura Viva de la Fabra i Coats dins de la Mercè, però enlloc més no s'està respectant", denuncia Costa. Fonts del Consistori admeten que "hi ha marge de millora" i no descarten que "es puguin donar situacions que s'estan mirant de corregir". "La consigna general, afegeixen, és "oferir als artistes músics que hagin de participar en alguna de les programacions dels centres la possibilitat de ser contractats laboralment des de l'entitat gestora de l'equipament". Un oferiment que "no fan en altres professions en què es contracten els treballadors directament", critica Costa.

En un sector tan precaritzat, es fa difícil que un músic es pugui guanyar la vida. "Molts donen classes. Altres tenen sort d'estar a grups que els paguen més i anar de gira durant un temps. Has de treballar de l'estil de música del qual hi ha feina, que potser no és el que t'agrada, i tenir en compte que hi ha mesos en què tens bolos increïbles i, de cop, has de fer casaments perquè no tens res més", exposa Costa.

SARRIÀ: LA BOSSA SONA, PERÒ LA MÚSICA NO TANT

Barcelona té poques sales de música en directe, però hi ha una immensitat d'espais on es crea: "Centres regionals com el gallec o el valencià, centres okupes, centres socials o parcs on s'ajunten xavals per rapejar", explica el periodista musical Nando Cruz. "La majoria sobreviuen amb incertesa, fragilitat i precarietat, i els músics són els primers que ho pateixen en voler cobrar en aquests llocs", afegeix. La tradició aquí "mai ha estat la de baixar un dijous al vespre al bar del costat per escoltar música en viu. Manca cultura musical i això ha fet que la música s'equipari al soroll i a la brutícia i es criminalitzi", manté Cruz. La vida musical de cadascun dels barris explica la seva dinàmica. Al Raval o a Nou Barris hi ha molta música en viu. En canvi, Sarrià és un territori hostil: "Hi viuen homes poderosos -pot ser Isidre Fainé-, que amb una trucada et desmunten la paradeta. Tot i ser un barri amb moltes escolles de música", assegura. La festa major a Sarrià acaba molt més d'hora que a qualsevol altre barri: "Si el permís municipal [entre setmana] acaba a altres llocs a les dues de la matinada, a Sarrià acaba a les dotze de la nit. A més, de 14 a 16 hores no es poden fer proves de so per respectar la migdiada", conclou Cruz.

Concert del Festival de Blues de Barcelona al Milano Jazz Club, que ha tancat per acollir una "trattoria". JOAN LINUX-ARXIU

BARCELONES

BREUS

Can Raventós, obres en marxa tot i les irregularitats

A finals d'agost -sembla que algú es va esperar que mig barri fos fora de vacances-, un grup d'operaris va començar a destruir els jardins de Can Raventós, a Sarrià, per fer-hi pisos de luxe. A la Comissió d'Urbanisme del 19 de setembre, Janet Sanz -actual presidenta- va reconèixer l'existència d'un informe jurídic que confirma irregularitats en l'aprovació del pla. La plataforma Defensem Can Raventós ha demanat l'aturada immediata de les obres. En un comunicat del 22 de setembre, critiquen la manca d'empatia de Laia Bonet, responsable d'Urbanisme, i que Albert Batlle i Jordi Martí Galbis -exregidor i president del districte de Sarrià Sant-Gervasi-, marxessin abans que se'n parlés a la comissió. Maria Eugènia Gay, nova regidora, nega l'existència de cap informe i diu que les obres no s'aturaran. Els veïns no tiren la tovallola.

Pas endavant en la cobertura de la ronda de Dalt a Horta

El 29 de setembre es va fer pública la creació d'una comissió de treball per estudiar i posar en marxa la segona fase del cobriment de la ronda de Dalt al seu pas per Horta. Tots els grups polítics donen suport a un projecte llargament reivindicat pels barris afectats i que requerirà una forta inversió -la reforma pot durar més d'un mandat-. La ronda és una autopista urbana que trenca la comunicació entre barris i és font de soroll i contaminació. Les entitats de Nou Barris lamenten que no se les hagi inclòs en el projecte, ja que queden trams sense cobrir a Roquetes, Verdum, Prosperitat i Trinitat Nova, i reclamen una visió de conjunt que abasti tota la zona.

Un dels 26 cercles del parc de Xavier Montsalvatge, a finals de juny. DANI CODINA

Un parc oblidat i desconegut al peu de Collserola

El parc de Xavier Montsalvatge, inaugurat el 2007 a la coberta de la cotxera d'autobusos de TMB, és un espai infrautilitzat pel veïnat dels barris que l'envolten i oblidat per l'Administració

A la part alta del barri d'Horta, per sobre de la ronda de Dalt i a la falda de la serra de Collserola, hi ha el parc de Xavier Montsalvatge. Un espai inhòspit no sols perquè se situa als límits de la ciutat de Barcelona, aïllat i amb poca aflluència de gent, sinó també per l'abandonament per part de l'Administració, que s'ha perllongat en el temps.

Inaugurat l'any 2007, amb un projecte de Jaime Coll i Judith Leclerc -que va ser finalista al Premi Europeu d'Espai Públic Urbà-, el parc està situat a la coberta de la cotxera d'autobusos de Transports Metropolitans de Barcelona (TMB), un equipament ubicat a la serra de Collserola des de final del 2003. Al principi, de fet, s'havia d'anomenar parc de les Cotxeres d'Horta, però un any més tard -el 2008- va prendre la denominació de Xavier Montsalvatge, en reconeixement al compositor i crític musical nascut a Girona el 1912 i mort a la capital catalana el 2002.

Un parell de visites al parc

El parc queda lluny dels nuclis habitats més pròxims. Al costat hi ha la Font del Gos, que té pocs veïns, i més enllà, el parc del Laberint i el Velòdrom d'Horta. A l'altre cantó, després de travessar la carretera d'Horta a Cerdanyola, hi ha el Tanatori de la Ronda de Dalt. En aquest entorn,

el parc esdevé un lloc aïllat, solitari. El seu aspecte és desolador per l'escassa vitalitat que desprèn i per la seva deixadesa. La placa que dona nom a l'espai està tota pintada. Hi ha una zona de jocs infantils sense nens; zones de descans sense ningú descansant; un aparcament de bicicletes amb totes les places lliures i un carril bici per on no en circula cap. L'herba ha crescut i s'escampa lliure i desordenada.

És un espai fred. Una sensació que contrasta amb la calor d'una tarda d'estiu en què hi arriben persones amb comptagotes: un senyor que passeja el gos, una mare amb un cotxet i dos nens, i una noia vestida d'esport que corre. Uns minuts després, a la zona d'estacionament de vehicles del carrer del Síndic Rahola, aparca un cotxe i baixen dues persones per passejar. També hi passa un ciclista i un jove que corre amb auriculars.

L'espai de 20.000 m², que mai no ha tingut un ús definit ni s'ha potenciat la seva utilització, es deteriora de manera progressiva

“NO ES CONEIX NI EL NOM DE XAVIER MONTSALVATGE”

El parc de Xavier Montsalvatge és també força desconegut per als veïns d'Horta, el barri al qual pertany. Joan Termes, vocal de l'Associació Veïnal d'Horta, explica que, “pel nom, molta gent del barri no el coneix; si dius que es troba a les cotxeres, ja en saben més. Però els llocs de referència allà són les cotxeres d'autobusos i el Tanatori de la Ronda de Dalt”. Malgrat que s'hi pot arribar en autobús -la línia V25 té la parada final allà mateix- i que hi ha una zona d'estacionament de vehicles just al costat, Termes opina que “és un lloc que queda aïllat: és un parc *sui generis*, amb molt poc arbrat i gairebé sense bancs, més per passejar el gos a l'hivern que per anar-hi a l'estiu”. L'activista considera que l'espai s'hauria de donar a conèixer no només a la gent d'Horta, sinó també a la ciutat, perquè “és un parc desconegut i infrautilitzat que podria estar més ben aprofitat i no ho està: si es dinamitzés i s'hi fessin activitats, seria un parc viu, no com passa ara”.

L'escena és molt semblant un altre dia d'estiu, aquest cop cap al vespre. Diverses persones passegen el gos, tres nois s'asseuen en un banc de fusta a fer la xerrada. Un taxi -sense passatge- circula pel carrer del Síndic Rahola i no s'atura. Un cotxe aparca i baixa una parella que passeja pel parc i marxa al cap d'uns minuts. Quatre motoristes arriben i xerren al costat de les motos aparcades. Un noi i una noia arriben amb dos patinets pel carril bici i paren en un dels extrems del parc. I una dona camina amb un barret al cap, ara que la tarda cau i el sol ja no escalfa tant. Un sol que vol amagar-se en l'horitzó, a l'esquena de la serra de Collserola, en un vespre en què el vent bufa una mica i on la temperatura és prou agradable en aquest punt de Barcelona.

El veïnat vol més manteniment

El parc de Xavier Montsalvatge ofereix una bona panoràmica de la ciutat. Té uns 20.000 m² i s'organitza a partir de 26 cercles, a mode de cràters de diferents diàmetres que ordenen l'espai. Sense cap ús definit, allunyat dels nuclis habitats més pròxims i amb un abandonament ben visible, és un parc desconegut i oblidat per gairebé tothom. Fonts veïnals del barri veï del Parc de la Vall d'Hebron expliquen que l'ús d'aquest espai verd és mínim i que al llarg dels anys se'n constata la soledat -“sempre hi ha anat poca gent”- i un progressiu deteriorament. Destaquen que mai no se li ha donat un ús determinat i que tampoc no se n'ha potenciat la utilització. Afegeixen que caldria fer un manteniment de l'espai que el fes més atractiu, perquè l'aspecte actual no ajuda. Un altre element que ressalten és que el parc -conegut més com el parc de les Cotxeres d'Autobusos que no pas pel nom de Xavier Montsalvatge- té poc arbrat i no hi ha ombra. **MARC VILLORO**

HABITACIONS MÚLTIPLES

A les habitacions múltiples hi caben més identitats. Els migrants van venir de molt lluny, als pisos reformats o sense reformar, en bon o en mal estat. Ells ja s'han establert, ja som nosaltres. 'Vellvinguts'

Cinthy Maldonado, a casa seva. MARC JAVIERRE

“La mare pàtria no en té res de mare, és una madrastra”

Ales dones els vull dir que mai oblidin que poden fer i ser tot el que vulguin”. A la presentació de *Mujeres migrantes* (2018), Cinthya Maldonado (La Ceiba, Hondures, 1986) explica el que passa a les dones migrades, les seves dissorts i els seus triomfs, petits triomfs: “Aquí hi ha les mares que deixen els seus fills al seu país d'origen, la manca de justícia pel que fa a la feina, els sous injustos en determinats sectors...”, explica la Cinthya, veu portentosa que juga amb les paraules com els nens amb els sets de Lego, feliç i ensucrada. “Les dones migrants em consultaven com convalidar el títol, per exemple. I jo vaig decidir escriure un llibre amb les històries de les hondurenyes, escrit per una migrada i sentit per una migrada”.

Arribada el 2006 a l'Hospitalet de Llobregat, s'ha matriculat al grau en Llengua i Literatura espanyoles, a la UNED.

Reporter Jesús. D'on ets?

Cinthy Maldonado. Estic en uns llimbs. Aquesta pregunta la porto reflexionant des de fa molt de temps. Soc d'aquí i d'allà. És que és molt difícil. Em presento com a hispanohondurenya. I et diria que soc catalana. A més, tinc el nivell elemental de català. L'altre dia, en una xerrada, un home deia que l'Hospitalet és producte de les migracions, que

els seus pares procedien d'Andalusia. Així que nosaltres, els d'aquesta nova migració, repetim el mateix. Quan vaig arribar vivíem set persones en un pis de seixanta metres quadrats.

Cinthy té una nena nascuda el 2013.

2006

El 2006, amb 20 anys, va arribar a Espanya la Cinthya, que mai abans havia viatjat. Xoc cultural: “Vaig venir amb il·lusions. Deia a la meua mare: «A Espanya segur que puc estudiar». Penses que t'acolliran amb els braços oberts: «Oh, un germà llatinoamericà!». I no és així. T'ho has de guanyar”.

Li importa la igualtat i la justícia, pa per a tothom.

Li importen els casos de microdiscriminació: “Vaig treballar de fixa cuidant una persona gran. Després vaig treballar de cambrera, de cangur i netejant per ho-

El 2020, Cinthya Maldonado va fundar Casa Hondures, el lema de la qual és “L'art i la cultura com a eines de transformació social”

res”. “En una casa on era, a la zona alta, la senyora em tractava de manera despectiva. Em deia: «Suposo que sabràs fer servir bé la planxa. I sabràs fer servir la rentadora, no? Com que allà [a Llatinoamèrica] no esteu evolucionats... I compte amb robar-me alguna cosa, eh? Que tinc càmeres». «Jo no soc una lladre», em deia entre dents”.

Li importa el rebuig a l'altre: “Et trobes amb dificultats administratives. En el meu cas, durant cinc anys no vaig tenir papers. En una ocasió, em va aturar la Policia a l'andana del tren, a Terrassa, mentre tornava de la feina. Em van portar a la comissaria. Em van tractar com una delinqüent. Jo invertia en el meu futur, fent cursos... I això m'ho deia mentre netejava banys. «No arribaré als quaranta-i-tants fent això, no», em repetia”.

Li importa la integració, aquell passat que es dilueix però que està ancorat, que es difumina amb el present que no té cor.

2016

El 2016 s'empodera.

“Vaig començar a participar a les entitats, em vaig ajuntar amb dones hondurenyes. Allò que em passava a mi ens passava a totes. Totes aquestes dones tenen en comú que han patit racisme i injustícies, de vegades de manera succinta”, diu la Cinthya, enardida.

2020

El 2020 va tenir la necessitat de fundar Casa Hondures, el lema de la qual és “L'art i la cultura com a eina per a la transformació social”. Uneixen projectes culturals i compromesos amb la societat, lluny del folklòric. Per exemple, la iniciativa *Sembrant esperances*, un projecte d'educació, amb nens i nenes a Hondures. “És com regar llavors”.

1996

Li importa la família: “Em vaig criar amb la meua àvia en un poble del departament de Colón, a prop de La Ceiba. Soc filla de mare soltera, operària en una maquila d'una empresa de roba nord-americana”.

Li importa el grup: “Jo sempre participava en missions comunitàries, en activitats de la pastoral juvenil, vinculades a l'Església al meu poble, Sonaguera, al nord d'Hondures. Des d'aquell moment va néixer el meu compromís social i el meu despertar en defensa de la justícia”.

Li importen les oportunitats: “Soc resilient [RAE: ‘Capacitat d'adaptació d'un ésser viu davant d'un agent perturbador o un estat o situació adversos’]. Per carència estudiava el que podia, Comerç. És ara, amb 36 anys, que estudio el que vull. De fet, sempre he volgut ser mestra de l'àrea d'Humanitats i de Lletres. Sempre he tingut aquestes mires, d'anar una mica més enllà... Fam de saber, de ser, d'aprendre... Sempre he anat buscant aquest camí, el segueixo buscant”.

Li importen les arrels: “Em vaig plantejar que volia anar d'Hondures a la mare pàtria, que de mare no en té res, més aviat és una madrastra, de vegades poc amable”.

A casa seva, l'escriptora Cinthya Maldonado atresora un clauer “record d'Hondures”. A la nevera, un imant de la Sagrada Família.

Els llimbs.

«Parles com d'allà», em diuen allà”.

«Parles com d'allà», em diuen aquí”.

JESÚS MARTÍNEZ

BREUS

La Copa Amèrica rapinya l'Imax

El 2020, el Port de Barcelona va dir que tiraria a terra els cinemes Imax, al Port Vell, tancats des del 2014. Poc abans s'hi havia declarat un incendi. Però la Copa Amèrica, que arribarà a Barcelona el 2024, ha canviat els plans. Des de l'agost, l'edifici acull un centre de divulgació que explica aquest esdeveniment esportiu. L'anomenen America's Cup Experience, ha costat set milions d'euros i estarà obert fins al maig del 2025. Tot i que hi ha una zona d'accés gratuït, qui vulgui gaudir de l'experiència completa haurà de pagar 15 euros. Un ús molt allunyat del que fonts del mateix Port van arribar a especular el 2020, quan s'hi plantejava ampliar l'Aquarium o fer-hi una gran plaça. La baluerna més alta del Port Vell seguirà en peu una temporada més.

El Turó de la Rovira, de pagament?

El Turó de la Rovira, que els últims anys ha esdevingut punt de trobada del turisme més molest, és una de les patates calentes del nou govern municipal. Entitats i plataformes veïnals s'han queixat els darrers mesos per les molèsties i el soroll dels botellots i les macrofestes il·legals que s'hi celebren. A l'estiu, com a mesura dissuasòria, s'hi va posar una tanca, però les molèsties nocturnes no van parar. Lluís Rabell, regidor d'Horta-Guinardó, aposta per regular l'accés per pacificar l'entorn, una mesura que al Park Güell -on es cobra entrada des del 2013- no ha estat efectiva. El veïnat defensa que el que cal és desturistificar l'indret. En el mandat passat, la regidora Rosa Alarcón es va comprometre a fer que els búnquers desapareguessin de la publicitat turística institucional. Avui, continuen formant part de la ruta blava del Bus Turístic a internet.

BARCELONES

Assaig

El carrer, territori de conflicte

MÁRGENES Y UMBRALES

Núria Benach i Manuel Delgado
Virus Editorial, 2023
160 pàgines. 12 €

Dos veterans del pensament crític al voltant de les ciutats, els espais i els territoris, la geògrafa Núria Benach i l'antropòleg Manuel Delgado, han unit forces per a la confecció del llibre *Márgenes y umbrales: revuelta y desorden en la colonización capitalista del espacio*. Cadascun d'ells aporta un text relativament breu amb fils argumentals diferenciats, però amb una coincidència essencial: que el carrer és un espai de conflicte.

Benach parla de les relacions colonials, de centres i perifèries, en metròpolis com Barcelona. Tracta de les fronteres i dels espais que estan més enllà, més o menys abandonats, més o menys degradats, a l'espera de ser *redimits* a través d'inversions especulatives que els condemnaran a la gentrificació. Com convertir els espais de resistència en espais de transformació és una pregunta que, com sol succeir, queda sense resposta. Tot i això, l'autora deixa clara una idea: cal actuar en el centre, i no solament construir en els marges, per poder aspirar a generar canvis substancials.

Quelcom nou en els llinars

Delgado, per la seva banda, deixa anar alguna crítica rotunda -que l'espai públic com a espai de trobada no conflictiva entre individus i classes amb interessos antagònics és una quimera, un impossible- i algun diagnòstic pertorbador -que tot el planeta va camí de convertir-se en un no-lloc, un d'aquells espais de pas i de despersonalització del capitalisme globalitzat-. El veterà antropòleg, però, no renuncia a acabar el seu escrit amb una invocació suggeridora a la possibilitat que sorgeixi quelcom nou en els llinars d'això que existeix i que domina el nostre ara mateix. **I. F.**

Novel·la

Història d'una decepció (generacional)

CONSUM PREFERENT

Andrea Genovart
Anagrama, 2023
192 pàgines. 17,90 €

La primera novel·la de la barcelonina Andrea Genovart, *Consum preferent*, pot considerar-se una novel·la generacional, però també una novel·la de classe. Explora les vivències i sobretot els estats d'ànim d'allò que alguns qualifiquen com la *classe creativa*: persones que són carn de canó de sectors precaris amb certs elements vocacionals, com el disseny o el periodisme, però que -com analitza un llibre de l'assagista Remedios Zafra- han de treballar alimentats per un entusiasme insostenible. La protagonista, l'Alba, ha començat a enterrar algun somni de la seva primera joventut per guanyar-se les garrofes en un estudi de publicitat.

El present de l'Alba es defineix, en bona mesura, per no-vincles: una amiga que s'allunya, un projecte de parella que es difumina i una família amb què la protagonista tampoc acaba d'encaixar perquè se sent permanentment qüestionada. Aquestes relacions fràgils evolucionen lleugerament al llarg d'un relat que, per ser coherent, no ha d'evolucionar massa. Al cap i a la fi, es tracta de reflectir una tendència a mantenir la vida quasi en pausa,

L'Alba és una més entre un seguit de 'peterpans' tristos que visiten una estona el CCCB

com una casa que ha quedat a mig reformar per falta de fons. L'Alba és una més entre un seguit de *peterpans* tristos que visiten una estona el CCCB i després tornen, potser abatuts, al seu pis compartit amb quasi desconeguts que també naufraguen pels espais de la *marca Barcelona*. Genovart aposta per acostar-se a la psicologia de la seva protagonista a través de la tradi-

ció del monòleg interior. La prosa de *Consum preferent* arriba a tenir quelcom de volcànic. L'autora juga amb el llenguatge per reflectir els pensaments del personatge a través de passatges fragmentats, on irrompen les frases fetes, les idees obsessives o els esclats de frustració. En tot cas, la novel·lista acostuma a mantenir un cert fil narratiu que facilita la lectura. Mentre ens acosta a la ment de la protagonista, no deixa d'explicar-nos que és a la feina o en una festa a la qual no tenia gaires ganes d'assistir.

Consum preferent és una novel·la de la decepció. Traspua una sensació aclaparadora d'absència de futur, de transitorietat potser permanent, on mantenir qualsevol expectativa sembla una frivolidat fútil. La protagonista és com tantes joves professionals sotmeses a les incerteses i les fragilitats laborals. Algú que espera un objectiu asseguda a una vorera, sense que arribi la revelació que doti de sentit tot allò -insatisfactori, insuficient- que s'ha viscut fins al moment. El resultat pot contagiar un enganxós, fins i tot aclaparador, clima de pessimisme i un escepticisme quasi patològic. A *Consum preferent*, tot està una mica podrit i tothom està una mica corromput per l'avarícia, per l'ambició o pel *postureig*. Però hi ha un acudit que diu: que sigui paranoic no vol dir que no em segueixin. I potser l'Alba té bones raons per malpensar dels altres, d'ella, de la ciutat. **IGNASI FRANCH**

Relats

Novel·la negra i ciència ficció a la Barcelona de l'anarquisme

L'assagista especialitzat en novel·la negra Alex Martin i l'escriptor Jordi de Manuel -*L'olor de la pluja*- coordinen *Vapor negre*, un volum col·lectiu que remet a la tradició de l'*steampunk*: la creació d'ucronies, de passats alternatius, on es genera un esclat tecnològic al voltant del vapor. El lector s'ha de traslladar a una altra Barcelona de principis de segle XX on proliferen els autòmats i tota mena d'aparells. Més enllà d'aquest decorat fantàstic, el cor narratiu de l'obra és de novel·la negra: un detectiu investiga una sèrie d'assassinats.

Com en tantes obres d'aquest gènere, el rerefons és una lluita pel poder que atorga el domini d'un recurs natural. En aquest cas, es tracta d'un aigua fantàsica que roman sota control de les autoritats catalanes i que és

cobejada tant pel govern espanyol com per l'Imperi Germànic que es prepara per a la I Guerra Mundial.

Cada capítol d'aquest projecte, a mig camí de la col·lecció de relats i la novel·la, està escrit per un autor català diferent. La naturalesa episòdica del volum dificulta que es desplegui un món complex, i potser es fa un ús excessiu de les casualitats com a dreuera narrativa i dels *cameos* de personatges històrics -l'espia Mata Hari, l'anarcosindicalista Salvador Seguí- com a element decoratiu. Amb tot, els implicats ofereixen un simpàtic divertiment que en alguns passatges, com ara l'episodi signat per Andreu Martín, desprèn encant *retro* i remet amb efectivitat a serials literaris -i cinematogràfics- que van ser populars a principis del segle passat. **I. F.**

VAPOR NEGRE

Jordi de Manuel i Àlex Martín (eds.)
Clandestina Editorial, 2023
332 pàgines. 20 €

LA FAVB INFORMA

La Favb clama per la reconversió turística

La Federació d'Associacions Veïnals de Barcelona (Favb) va aprofitar el Dia Internacional del Turisme, promogut el 27 de setembre per les Nacions Unides, per exigir una reconversió profunda d'aquests sector econòmic. La Favb va lamentar en un comunicat que, tot i que els últims anys hi ha més consciència de l'impacte negatiu d'aquesta indústria en les poblacions locals i el medi ambient, "seguim empantanejats en mesures ineficients i amb poquíssims avenços". "Les forces del mercat -continua el comunicat-, els lobbies, el capitalisme i una part de la societat prefereixen amagar el cap".

Propostes per al canvi

La reconversió del sector turístic passa, segons la Favb, per canvis importants en el model de negoci, "que han de venir de regulacions que es compleixin". L'entitat proposa, entre d'altres mesures, la reducció "dràstica" dels viatges de llarga distància i la reducció "de forma significativa" del nombre de visitants de molts indrets, "Barcelona inclosa". També defensa que s'exigeixi que el sector "sigui dels primers en reduir els impactes mediambientals i en transitar cap a una economia d'impacte zero" i demana que

a la ciutat es prioritzin els seus residents, una mesura que pot semblar "òbvia", però que en moltes ocasions no es té en compte. Per últim, la Favb recorda que "cal millorar de forma substancial les condicions laborals" de la gent que treballa en el sector, un àmbit de negoci que, segons la Favb, explota i no compleix els convenis.

"Un nou model de turisme"

La Federació ja va fer públic al maig un document per a "Un nou model de turisme a Barcelona", on deixava clar que seguirien duent a terme accions en defensa dels equipaments locals i participant en mobilitzacions col·lectives contra l'ampliació del port i l'aeroport, i contra les dinàmiques de turisticització a la ciutat. **REDACCIÓ**

La Federació demana, entre d'altres mesures, reduir de forma "dràstica" els viatges llargs i el nombre de visitants de Barcelona

REVISTES DE BARRI

Clatellot

Carrer no va sortir al juny i teníem pendent la ressenya del Butlletí de la Coordinadora d'AV i Entitats de Nou Barris. Inclou el llistat de prioritats veïnals per al nou mandat municipal, una relació que no ha perdut actualitat, donada la recent constitució dels districtes. A l'editorial, exigeixen el reconeixement per part de l'Ajuntament del paper de les entitats socials i veïnals. En la darrera pàgina, deien "adéu" a Xavier Marcè, regidor amb qui no van tenir bona relació el passat mandat. Després de la dimissió de Rosa Alarcón, sembla que s'hi hauran d'entendre quatre anys més.

El Poblenou

El número 123 de la revista de l'AV del Poblenou llueix una portada intercultural i antiracista, en defensa de "Tots els colors del Poblenou". A l'interior, fan balanç de la trobada amb la Sindicatura de Greuges de Barcelona, celebrada al juny. També insisteixen en la rehabilitació de Can Ricart i denuncien que els particulars que van posar la tanca a la plaça de Mercè Sala encara no l'han retirada, tot i l'ordre de l'Ajuntament. Un breu informa que el 14 de setembre es va presentar la Comunitat Energètica del Poblenou, una alternativa als oligopolis elèctrics. Sort!

La Vall de Vidre

A l'abril, va veure la llum un número especial de la revista de l'Associació Mont d'Orsà de Veïns de Vallvidrera, amb motiu del 30è aniversari de la publicació. A través de 58 portades, recull la història i les lluites d'un territori sovint oblidat pels barcelonins i barcelonines -i també pels seus dirigents-: l'amenaça de l'ailant -un arbre invasor-, les visites -no gaire amables- dels senglers, l'arribada del NitBus, l'adéu al mercat de Vallvidrera, les lluites pel patrimoni, la pèrdua de Can Pujades... Moltes felicitats per la trentena, companyes, i llarga vida a *La Vall de Vidre!*

EL COR ROBAT

Camilo Ramos

President de la Favb

"A Collboni li demanem diàleg, transparència i respecte"

RICARDO HERMIDA-SR. PLASTIKO

CATHERINA AZÓN

Camilo Ramos (el Raval, 1953) presideix la Favb des de l'abril. Milita a l'AV de Sant Andreu Nord-Tramuntana i abans ho havia fet a la de Sant Andreu de Palomar, on es va traslladar quan tenia 10 anys. Llibreter de professió, va escriure sovint al *Cap a Peus*, un clàssic de la premsa de barri. Els darrers anys ha estat vicepresident segon de la Favb i un dels impulsors de la Coordinadora Veïnal del Baix Besòs.

Et vas presentar amb la condició d'estar-t'hi només dos anys.

Ja fa un temps que ens trobem immersos en en procés de renovació. I també de reinterpretació de què és la Favb. Hi ha dos elements que han de ser fonamentals: el relleu generacional i la paritat a la junta. Aquests seran dos anys de transició i de reformulació de l'entitat.

Els mandats a la Favb són de quatre anys. Per què només dos?

Perquè ja tinc una edat, perquè crec que és el temps mínim necessari i perquè no soc una persona interessada a perpetuar-se en el poder -encara que en aquest cas estiguem parlant d'un poder poc poderós-.

I ja heu posat fil a l'agulla? Quines mesures heu endegat?

S'ha creat un grup de treball amb la gent més jove de la Favb. Jo no hi soc: la Favb del futur l'han de construir els que hi seran. Els que hi som ara ja formem part de la història, i podem aportar la nostra experiència, però el futur l'han de fer els més joves. El grup de treball decidirà, espero, com serà la transició cap a un altre tipus de Federació.

Per on creus que passa aquesta transformació?

Així com d'un temps ençà han nascut moltes entitats i moviments veïnals diferents de les associacions clàssiques, ara toca que hi hagi un reagrupament. Calen visions globals, no tan sectorials. Si volem aconseguir coses, cal unir esforços. Cal que els moviments socials ens dotem d'una organització comuna, respectant l'autonomia de cadascú.

Quines seran les grans lluites veïnals els pròxims anys?

La crisi ecològica marca l'agenda. El canvi climàtic crea problemes estructurals importants per a la ciutat, i caldrà veure com ens hi enfrontem. I, d'altra banda, hi ha el problema de l'expulsió de veïns i veïnes -de vells i de joves- per culpa de la carestia de l'habitatge.

Què esperes del nou equip de Govern, amb Collboni al capdavant?

Que dialogui. Que sigui transparent. I que tingui clar quins han de ser els seus interlocutors. Hi haurà molts sectors que el pressionaran, en molts sentits. Però ha de ser sensible a les diverses percepcions de la ciutat. Sense el moviment veïnal, un moviment que és ampli i divers, la ciutat actual no existiria. Per això esperem d'ell respecte i diàleg.

Collboni no va confirmar l'assistència al debat electoral de la Favb.

No parlaré d'això. Només diré que la ciutat necessita diàleg. Perquè hi haurà moltes coses en què no hi estarem d'acord, sobretot en el model econòmic i mediambiental, i pressionarem, democràticament, quan calgui. Però en altres àmbits -no només d'abast municipal, sinó en temes que implicaran altres Administracions- caldrà reivindicar conjuntament.

En l'actualitat, vius a la zona nord de Sant Andreu.

És la zona delimitada per les rondes, la Meridiana, les vies del tren i, al sud, els carrers de Joan Torres i Agustí Milà. L'AV de Sant Andreu Nord-Tramuntana és a la Casa Bloc. És un barri amb rendes baixes en relació amb el nucli antic, i falten equipaments, tot i que a les Casernes n'hem aconseguit alguns, com el CAP. Però manquen instal·lacions esportives. I habitatge assequible, com a tota la ciutat.

Com veus la vida associativa al teu barri?

La vida associativa de Sant Andreu és molt rica, sobretot al nucli antic. A Sant Andreu Nord, en canvi, s'està gestant. Hi ha una riquesa d'entitats de tota mena: culturals, socials, esportives... Però ens fa falta més coordinació. Ara estem intentant fer una mena de pla popular a través del projecte BEC (Barri, espai de convivència), de la Favb.

Xavier Basiana
Arquitecte, activista
cultural i fotògraf,
la seva trajectòria
vital conflueix amb la
història de la Sagrera

**“Com que les
Administracions
no feien els
equipaments,
vaig decidir
fer-los jo”**

DAVID GARCÍA MATEU
ENTREVISTA

JOAN LINUX
FOTOGRAFÍA

A Barcelona hi ha persones que viuen a la ciutat i persones que hi generen vida. Una d'aquestes darreres és, sens dubte, l'arquitecte i activista cultural Xavier Basiana (Manresa, 1953). Des que va arribar a la Sagrera amb 17 anys, no ha fet més que revolucionar el barri, d'on mai ha marxat, i immortalitzar la ciutat càmera en mà. La seva obra és indispensable per entendre no només part de la Barcelona del passat, sinó també l'actual.

La seva relació amb els despatxos d'arquitectura va començar quan encara era menor d'edat: “A Manresa era aprenent i això em va fer decantar a l'hora d'estudiar arquitectura”. El fet de dominar els esbossos tècnics i també l'art de la fotografia va afavorir que el contractessin durant les Olimpíades. La seva tasca: immortalitzar la transformació de Barcelona i supervisar les obres del Palau Sant Jordi: “Com que la Diputació pagava el 75% del pavelló, volien que algú els informés que els diners es gastaven bé”.

El que sovint s'oblida és que, com Arata Isozaki, Basiana també ha deixat petjada a Montjuïc. Obres com la rehabilitació del Palau d'Esports o l'edifici del Museu Olímpic porten la seva firma: “En el cas del Museu, em van suggerir que el fes enterrat per no fer cap mena de competència a l'Estadi Olímpic”.

Ambdós edificis han quedat eclipsats pels grans projectes que va desenvolupar després. El més gran per extensió i revolució urbana-, la projecció de l'estació del tren d'alta velocitat a la Sagrera. “Gairebé cada dia veia les vies i pensava: «Hòstia, aquí s'ha de fer alguna cosa»”. Unes cavil·lacions que acabarien per agafar forma: “Hi havia el debat sobre si portar l'AVE a Barcelona o Sant Cugat del Vallès. I crec que el fet de proposar-li directament al Norman Foster de fer-ho plegats va decantar la balança”.

La il·lusió que va calar a la Sagrera, però, no va trigar a esvair-se per la paralització del projecte. “He de confessar que en el seu moment em va saber molt greu haver encisat el barri”. Una espina clavada a la qual se li va afegir el desencert d'apostar pel projecte que va enderrocar tots els edificis de la Pegaso: “Em vaig equivocar quan vaig apostar per crear zones verdes de totes totes i vam tirar a terra la fàbrica sencera. Podríem tenir parc i haver salvat un edifici similar a la biblioteca de Can Fabra. Hauria sigut

meravellós”. Davant aquests errors, Basiana va provar de compensar el veïnat: “Com que vaig adonar-me que les Administracions no feien els equipaments del barri, vaig decidir fer-los jo”. Així va néixer la Nau Ivanow: “Cada dia, quan dinava, veia la fàbrica i pensava: «Què fa abandonada?»”. “Llavors jo encara era incapaç de comprar-me un pis, però com que somiava amb els somnis de l'Andy Warhol, en una setmana vaig passar a ser propietari d'una fàbrica abandonada i tenir un deute de 23 milions de pessetes”. La idea va quallar: “Haver estat a l'associació de veïns des del 1982 va ajudar al fet que la gent em conegués i que la Ivanow i l'Espai 30 funcionessin”.

La Medalla d'Honor de Barcelona que li va entregar l'alcalde Hereu el 2009 per la seva tasca comunitària no va suposar un punt i final en la seva relació amb les fàbriques. El 2015 obriria la seva obra magna: “Havia de fer alguna cosa amb la Nau Bostik, la darrera fàbrica que quedava dempeus a la Sagrera, i vaig repetir la jugada”. Encara que la Bostik era gegantina, el projecte va agafar empena i avui és un referent: “És una espècie de museu d'art urbà de Catalunya. Un viver d'artistes; tenim cooperatives, col·lectius, se celebren presentacions, concerts, fires, exposicions...”. Una vida comunitària que ha fet que l'Ajuntament torni a intervenir per evitar que el projecte de l'estació li passi pel damunt. “És impossible que la Sagrera pugui crear un nou equipament d'aquestes dimensions. Seria un error tirar-la a terra”, justifica.

Fa uns anys va decidir fer un pas al costat i deixar-la en mans d'un equip gestor. “He fet 70 anys i vull tranquil·litat, dedicar-me a escriure sobre què he fet per a la ciutat”, traça qui oficiosament està jubilat. Però és inimaginable creure que Basiana es tancarà en un despatx i deixarà de passejar per la Sagrera amb la Frida, la golden retriever que l'acompanya a tot arreu des de fa set anys. “M'han operat d'una pròtesi, perquè quan era jove jugava molt a futbol i em vaig destrossar, però la Frida m'obliga tots els dies a sortir de casa. És una meravella de gossa”.

“En una setmana vaig passar a ser propietari d'una fàbrica abandonada i tenir un deute de 23 milions de pessetes”